

Razen zvezno koordiniranega vrhovnega štaba, osnovne organizacijske strukture in standardizacije orožja ni videti, na primer, da naj bi bilo še kaj več v zvezni upravi skupne obrambe. Tako preurejena obrambna pripravljenost bi ne le bila mnogo bolj učinkovita, ker bi jo vsak narod zares čutil kot svojo, temveč bi tudi onemogočila vznemirljive možnosti in sumničnja kakega novega ofirskega puča za restavracijo beograjskega centralizma in diktature.

(Ciril Zebot, SD, april 1968)

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Vsekakor se bo treba dogovoriti za sorazmeren medrepubliški ključ za zasedbo diplomatskih položajev, poleg tega pa bi si morali Slovenci izgovoriti, da jim redno pripadajo ambasadorska mesta v Avstriji in Italiji, kjer žive slovenske manjšine. Republike naj bi tudi imele dogovorjeno pravico da lastnih republiških atašeev v državah, kjer bi to zanje bilo posebej koristno.

(Ciril Zebot, SD, april 1948)

LETNIK XIX — VOLUME XIX 1. JULIJ 1968

Published monthly by: Slovenian National Federation, of Canada, 646 Euclid Ave. Toronto, Ont. Canada.

ŠTEVILKA 7. — NUMBER 7.

"Nekateri vidijo stvari, kakor so, in vprašujejo, zakaj. Jaz sanjam o stvareh, ki še nikoli niso bile in vprašam, zakaj ne."

Robert F. Kennedy

V počastitev spomina pok. senatorja in kandidata za predsednika ZDA Roberta F. Kennedyja prinašamo nekaj odlomkov iz njegovega govora mladini Južne Afrike 1. 1966. Govor je vključil njegov brat senator Edward Kennedy, ko je govoril pred pogrebno mašo v katedrali sv. Patricka v New Yorku.

"Na tem svetu doživljamo diskriminacijo in suženjstvo in pobijanje in stradanje. Vlade zatirajo svoje podanike. Milijoni so zajeti v bedi-med tem ko se narod bogati in se bogostvo povsod velikodušno porablja za oboroževanje.

"To so različne vrste zla, vse pa so skupna dela človeka. Ta dela izražajo nepopolnost človekove pravičnosti, nezadostnost človekovega usmiljenja, pomanjkanje naše občutljivosti za trpljenje sočloveka.

"Morda pa se vendarle lahko spomnimo, čeprav le začasno, da so ti, ki živijo z nami, naši bratje, da delijo z nami isti kraterrenutek življenja, da ne iščejo — enako kot mi — nič drugega kot možnost živeti dni svojega življenja smiselno in srečno in doseči zadoščenje in izpolnitev, ki jo zmorejo.

"Ta vez skupne vere, ta vez skupnih ciljev nas more vsekakor začeti tudi kaj učiti. Vsa tega se moramo naučiti, da bomo videli v osebah okoli nas soljudi. Brez dvoma lahko začnemo tudi nekoliko resneje delati, da povzemo rane okoli nas in da postanemo zopet bratje in sodeželani v naših lastnih srcih.

"Odgovor je v naslonitvi na mladino — ne v smislu obdobja življenja, ampak v usmerjenosti duha, v značaju volje, v kvaliteti domišljije, v prevladovanju poguma nad preplahom, želje po tveganju nad ljubeznijo do ugodja. Krutosti in ovire tega hitro se spreminjajočega planeta se ne bodo udale preživelim dogmam in izrabljenim geslom. Ne morejo jih premagati tisti, ki še oklepajo sedanjosti, ki že umirajo, in ki dajejo prednost preteveni sigurnosti pred nemirnim upom in nevarnostmi, ki spremljajo še tako miren razvoj.

"Svet, v katerem živimo, je revolucionaren svet in sedanjí generaciji doma in po svetu je

naloženo težje breme odgovornosti kot kateri koli generaciji, ki je živela desle. Nekateri so mnenja, da en mož ali ena žena ne moreta ničesar storiti spričo izredne grmade zla na svetu. Kljub temu so mnoga največja gibanja sveta tako v idejah kot dejanjih izvirala od dela ene osebe.

"Mlad menih je začel protestantsko reformacijo, mlad general je razširil imperij od Makedonije do mej sveta. Mlada žena je zopet osvobodila področje Francije in mlad italijanski raziskovalec je odkril Novi Svet, in 32 letni Thomas Jefferson je razložil, da smo vsi ljudje ustvarjeni enaki.

"Te osebe so premaknile svet — in isto zmoremo tudi mi. Maloštevilni bodo sicer dosegli veličino, da bi sami usmerili zgodovino, toda vsak izmed nas si more prizadevati, da spremeni majhen del dogodkov, in skupnost vseh teh dejanj bo pisala

zgodovino te generacije.

"Vsakikrat, kadar nekdo zastopa kak ideal ali dela za izboljšanje usode drugih ali se bori proti krivici, izžareva majhen val upanja.

"Ko se ti valčki križajo, izvirajo iz milijonov različnih središč energije in tveganja, ustvarjajo tok, ki more pomesti z najmočnejšimi zidovi tlačenja in upora. Le maloštevilni so dovolj junaški, da prenesejo neodobranje tovarišev, obsojanje kolegov in jezo družbe. Moralni pogum je bolj redek kot pogum v bitki ali inteligenca. In vendar je temeljna življenjska kvaliteta za tiste, ki si prizadevajo spremeniti svet, kateri se udaja le z največje muko spremembi.

"Prepričan sem, da se bodo tisti od sodobne generacije, ki imajo pogum sprejeti ta moralni konflikt, znašli s tovariši v vsakem koncu zemlje.

"Za tiste od nas, ki smo bolj

obdarjeni, obstoja velika skušnjava, da bi sledili po lahkini in znanih poteh osebnih ambicij in finančnih uspehov, ki so tako velikodušno na razpolago tistim, ki uživajo privilegij vzgoja. Toda to ni pot, ki nam jo je namenila zgodovina.

"Hočeš nočeš živimo v časih negotovosti in nevarnosti. Toda ti časi nudijo tudi več možnosti za ustvarjalne energije človeka kot katere koli druga doba v zgodovini. Vsak od nas bo končno podvržen sodbi in ko bodo potekala leta, bomo gotovo sodili tudi sami sebe, koliko smo prispevali k grandji nove svetovne družbe in koliko so naši ideali in cilji oblikovali ta dogodek.

"Naša bodočnost leži morda za našo vizijo, toda ni popolnoma izven naše kontrole. Oblikovalna ideja Amerike je, da naše usode ne določa niti vera niti narava niti valovi zgodovine, ki se jim ni moči upirati, marveč delo naših rok obenem z razumom in principi." —fs.

UREDNIKO SPOROČILO: Juljska številka vsled poštne odprave vsled pomanjkanja prostora pride preostali material prihodnjic na vrsto! Prosim oproščenja in razumevanja. Urednik.

• **SLOVENSKA VEST.** V Avstraliji so začeli izdajati nov slovenski mesečnik — razmnoženina Slovenska vest, književni magazin za kulturo in družbeno vprašanja. Uredniki so H. Priback, Jože Kapusin in Lev Detela (v Avstriji — za kulturo). V uvodu izjavljajo uredniki: "Slovenska vest ni konkurenca nobenemu slovenskemu listu v emigraciji ali domovini. Skromno bomo poskusili povedati čisto in glasno, kar morda v domovini ne smemo. Obsojamo pa vsako enostransko mišljenje, posebno na podlagi izkušenj v tujini, in seveda tudi vsak ekstremizem.... Je pa le žerjavica novega duha, povojno odrasle in misleče generacije, kar nas ni sram priznati, ampak smo na to celo ponosni. Ponosni, ker smo tudi mi, bodisi, da živimo v domovini sami ali kjerkoli v svetu, ostali zvesti sinovi in hčere svojemu narodu — narodu brez —izmov!" —fs.

"SLOVAKS IN CANADA" Kanadski zunanji minister g. Mitchell Sharp, M.P. sprejema knjigo "Slovaks in Canada" od avtorja Dr. J. Kirschbauma ob priložnosti sestanka z uredniki etničnih listov 30. maja letos v Torontu ("Tiroler House Tavern"). (Poročilo o knjigi prihodnjic).

Knjige in revije

Maksimilijan Jezernik, Ph.D., L.L.D., FREDERICK BARAGA — a portrait of the first Bishop of Marquette based on the archives of the Congregatio de Propaganda Fide. New York-Washington: Studia Slovenica VII, 1968.

Za stoletnico Baragove smrti je izdala zbirka Studia Slovenica v ZDA svoj sedmi zvezek — razpravo dr. Jezernika o Baragi, kakor ga kažejo dokumenti v Vatikanu. Čeprav je slika iz Vatikanskih virov nujno nepopolna, ker obsega samo nekaj točk iz bogatega življenja slovenskega misijonarja in civilizatorja ob Gornjem jezeru, pomenja dragocen prispevek k osvetlitvi Barage, ker temelji na virih samih. Delo je razdeljeno na dva dela — prvi slika Barago kot misijonarja s kratkim opisom njegove mladosti in odločitve za misijone, njegovo delovanje med Indijanci in stike z Rimom v zvezi s škofom Resejem ter svojim katekizmom v jeziku Ottawa Indijancev; drugi je posvečen Baragi kot škofu. V tem delu je opisana ustanovitev apostolskega vikarijata in njegovo imenovanje, dvig vikarijata v škofijo in prenos sedeža iz Sault Ste. Marie v Marquette ter njegovo smrt. Kot zaključno mnenje Propagande citira dr. Jezernik frazo, ki jo je uporabil apostolski delegat v Kanadi in jo je Propaganda vključila v svoje poročilo: „Msgr. Baraga, ki je umrl v sluhu svetosti...“

• **NATO ZBOROVANJE V REYKJAVIKU** Zunanji ministri držav, ki so povezane v N.A.T.O., so zborni letos koncem junija v Reykjaviku prestolici Islandske. Zaradi kanadskih volitev se sestanka ni udeležil zunanji minister Mitchell Sharp, ampak podtajnik zunanjega ministrstva M. Cadiux. Kanadsko časnikarsko zastopstvo je vključevalo tudi dva predstavnika etničnega tiska: sodnik W. Lindal iz Winnipeg in urednik Slovenske države Vladimir Mauko iz Toronta. Središče razpravljanja so bili poleg nadaljnje usode NATO (po 1. 1969 sme vsaka članica izstopiti po enem letu od prijave take odločitve) sodobni politično zapletljivi: nove napetosti v Nemčiji (ovire potovanja med obema Nemčijama), napetost na Srednjem Vzhodu ter Vietnam kot tudi prizadevanja za omejitve nevarnosti atomskega spopada med sovražnimi bloki. Zunanji ministri vseh držav članic so povdarjali še nadaljnjo

—dres

Nova leposlovna dela:

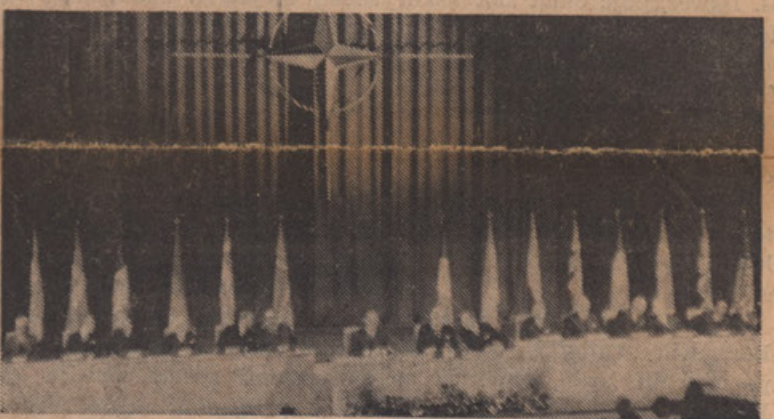
Lev Detela, Izkušnje z nevihtami. Kratka proza. Izdala Sodobna knjiga, London 1967. Cena \$2.— USA.

Milena Merlak, Beseda brez besede. Pesmi. Izdala Sodobna knjiga, London, 1968. Cena \$1.50 USA.

Vyacheslav Chornovil, The Chornovil Papers. Introduction by F.C. Barghoorn, Scarborough: McGraw-Hill Canada. \$5.95.

Skof F. Baraga, učitelj in apostol indijancev

NATO ZBOROVANJE V REYKJAVIKU

Zunanji ministri držav, ki so povezane v N.A.T.O., so zborni letos koncem junija v Reykjaviku prestolici Islandske. Zaradi kanadskih volitev se sestanka ni udeležil zunanji minister Mitchell Sharp, ampak podtajnik zunanjega ministrstva M. Cadiux. Kanadsko časnikarsko zastopstvo je vključevalo tudi dva predstavnika etničnega tiska: sodnik W. Lindal iz Winnipeg in urednik Slovenske države Vladimir Mauko iz Toronta.

Središče razpravljanja so bili poleg nadaljnje usode NATO (po 1. 1969 sme vsaka članica izstopiti po enem letu od prijave take odločitve) sodobni politično zapletljivi: nove napetosti v Nemčiji (ovire potovanja med obema Nemčijama), napetost na Srednjem Vzhodu ter Vietnam kot tudi prizadevanja za omejitve nevarnosti atomskega spopada med sovražnimi bloki. Zunanji ministri vseh držav članic so povdarjali še nadaljnjo

potrebo po medsebojni povezanosti za udržitveni miru v spreminjajočem se svetu ter so pozitivno ocenjevali razvoj v smeri širjenja zahtev po demokraciji ter prizadevanje mladega rodu, da ne sprejema umetnih državnih mej za ločilnice.

Kanadski zastopnik M. Cadiux je omenil, da je prožna politika zapadnih zaveznikov omogočila omiljenje režima v Češko-Slovaški. Berlinski zaplet je živ opomin, da je treba biti vedno pripravljeni tudi na razvoj v napačno smer, vendar pa to ne sme biti razlog, da bi obupali nad resničnim napredkom v mednarodnih odnosih. Zavzemal se je za postopno znižanje oboroženih sil in izjavil, da je Kanada pripravljena podpisati pogodbo o omejitvi atomske vojaške sile. Kanada tudi podpira prizadevanja UNO za mirno ureitev napetosti med Izraelom in Arabci ter upa, da bodo pogajanja v Parizu končno privedla do zaželenega miru v Aziji. —fs.

MISLI IN POGOVORI

Vaša mnenja o člankih objavljenih pod "Misli in Pogovori" pošljite na: g. P. Cekuta c/o S.D. 646 Euclid Ave., Toronto 4, Ont. Canada. Zanimiva pisma bomo objavili.

Mož za vse čase! Povsod, kjer se pojavi, množica ljudi navdušeno pozdravlja in občuduje moža, kanadčana "L'esprit des lois". Za današnje čase pravi politični pravec!

Ime mu je, Pierre Elliot Trudeau naš novi kanadaski voditelj. Svetski, miren, inteligenten, prožen v angleškem in francoskem jeziku, spreten s peresom v roki in pogumen v sportu.

Med volilnim gibanjem po Kanadi je odločno govoril o eni državi, čeprav sta dva uradna jezika, francoski in angleški in je potrjeval svojo zamisel enako v Quebecu, kot tudi v Britanski Kolumbiji.

Penosno se oziramo vanj, ki je v ljudstvu vzbudil toliko zanimanja. Mladina ga navdušena sprejema, mnogi državljani pa se celo prvič zanimajo za državne probleme svoje domovine. Nekateri v strahu gledajo, češ, kako bo zmogel mlad predsednik voditi tako veliko državo, zasedeno z 20 milijoni ljudi?

Čas je tak, da se je tudi v Kanadi prebudil narodni ponos, zato smo dolžni, da trezno sodelujemo z novim kanadskim voditeljem, da združimo dva kulturna naroda v eno močno državo, in jo vodimo zaupno v bodočnost.

GOVERNMENT OF CANADA

Začne 30. junija 1968.

vazne izpremembe v brezposelnem zavarovanju

Nove dajatve za brezposelne.

Nova vplačila od delodajalcev in delojemalcev.

Nova zaščita za delojemalce z višjo plačo.

Za popolne informacije se obrnite na najbližji urad vaše: **UNEMPLOYMENT INSURANCE COMMISSION**

SLOVENSKA DRŽAVA

For a free Slovenia

Published monthly by
Slovenian National Federation
of Canada,

Edited by: Editorial Board

Address: 646 Euclid Ave., Toronto, Ont.
Canada

Subscription rates:

\$4 per year, 30¢ per copy

Advertising

1 column x 1"

\$2.80

Member of C.E.P.F.

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado 4 \$, za Argentino 250 pezov, za Brazilijo 60 kruzairov, za Anglijo 20 šilingov, za Avstrijo 35 šilingov, za Avstralijo 2.50 avstr. L., za Italijo in Trst 800 lir, za Francijo 600 frankov. Naročniki v Argentini morejo poravnati naročnino tudi v upravi „Slovenske poti“.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Toronto

• Obe slovenski župniji v Torontu, pripravljata Katoliški dan, posvečen škofu Baragi, ki bo v nedeljo 7. julija 1968 na Slovenskem letovišču pri Boltonu. Začetek slavnosti 11.30 s sv. mašo in pridigo.

Ob 2 popoldne bo Baragava proslava na prostem pred kapelico s sledečim sporedom:

1. Pozdravna beseda — Jože Medved.

2. Pozlatite mu spomin — A. Jobsta in Baraga slovenske zemlje cvet — M. Tomca, poje mladinski zbor slov. šole šupnije Marije Pomagaj.

3. Čudovit si v svojih svetnikih — M. Brenčič, deklamira Marinka Jereb.

4. Glejte kako umira pravični — J. Gallus in Slovenec sem — G. Ipavec, poje oktet slovenskih fantov.

5. Na vrhu planin; Slovenski folklorni ples iz leta 1954; ples folklorna skupina "Nagelj".

6. Slavnost govora — Dr. Rudolf Čuješ.

7. I.F. Baraga. Besedilo za oratorij — Dr. Tine Debeljak. Sodelujejo igralci iz obeh slovenskih župnij.

Na tem dnevu bo tudi razstava Baragovih knjig, pa tudi bolj pomembnih knjig, napisanih o Baragi.

• Slovenski šoli pri Mariji Pomagaj na Manning Ave. in v New Toronto sta zaključili — uspešno šolsko leto 1967—1968. Upravitelj, učitelj in učencem, kakor tudi staršem, ki se zavedajo slovenske narodne dolžnosti in pošiljajo svoje otroke v slovensko šolo naš slovenski Bog plačaj!

• Dobrodošljico Čuješevim, ki nas bodo obiskali v začetku julija iz oddaljenega Antigoniša — Nove Skotske!

• Avgustovska številka "S.D." vsled počitnic odpade!

• Vsem prijetne počitnice — in ne pozabite poravnati naročnine!

Cleveland

• Spominska proslava.

Letošnja proslava posvečena spominu vrtnjenih domobrancev in vseh žrtev komunistične revolucije in vojske na Slovenskem, ki jo je pripravilo krajevno društvo ZSPB "Tabor", se je pričela z večerno prireditvijo v soboto zvečer 8. junija pri spominski kapeli na Orlovem vrhu na Slovenski pristavi. Lepo število zbranih je molilo za pokojne in prižigalo svečke na posebnih stojalih v obliki križa ob kapelici, ki so gorele pozno v noč. Kapelico in Orlov vrh pa so lepo razsvetlili z žarometi.

V nedeljo dopoldan 9. junija pa je bila v kapelici spominska sv. maša, ki jo je daroval duhovni vodja Zveze č.g. F. Gaber. K sv. maši so se pripeljali Slovenci iz Clevelanda in okolice v dolgem avtomobilskem sprevodu devetdesetih avtomobilov, ki so bili okrašeni z ameriški in slovenski zastavicami in vozili z prižganimi lučmi. Veliko udeležencev pa je že čakalo na pristavi. K sv. maši so marsikateri prišli tudi v narodnih nošah. Spominsko proslavo so zaključili popoldan s petimi litanijami.

• Prireditve "Save".

V soboto zvečer 15. junija so clevelandski "Savani" pripravili lep večer v šentiviški dvorani.

VABIMO
Vse Slovence in Slovenke, da se udeležijo
IX. SLOVENSKEGA DNE

zadnjo nedeljo v juliju (28. julija 1968) na Slovenskem letovišču pri Boltonu. Začeli bomo s sv. mašo ob pol 12h, ki se bo darovala za vse žive in mrtve Slovence. Popoldanska prireditev bo pa posvečena 20 letnici našega prihoda v Kanado. Društvo Slovencev "Baraga"

Večer so naslovlili "Sen kresne noči", ker so med sporedom, ki je sledil večerji, predstavili odlomek iz te Shakespearejeve komedije, pa tudi pa datumu večer ni bi ladalce od kresne noči. Po sporedu pa je igral za ples orkester "Tivoli" iz Chicaga. Sentviško dvorano so "Savani" za to priliko lepo okrasili in večer je bil resnično prijeten.

• Otvoritev Slovenske pristave.

V nedeljo popoldan 16. junija je bil na Slovenski pristavi prvi piknik letošnje sezone. Odslej naprej bodo na pristavi prireditve sleherni nedeljsko popolne skozi vse poletje. Tudi kopališče bo odprto vse dni poletja. Mnogo jih bo prišlo na pristavo preživet vsaj nekaj dni svojih počitnic.

• Dan Hinka Lobeta.

V nedeljo popoldan 23. junija je bil ha Slovenski pristavi "Dan

Hinka Lobeta", ki ga je pripravil Odbor za spominski sklad Hinka Lobeta. Prireditve je bila velik uspeh. Ob krasnem vremenu je dan lepo potekal v zadovoljstvo udeležencev in prirediteljev. Najprej so bili seveda tiski, ki so na tomboli zadeli lepe dobrote. Za ples so igrali "Veseli Slovenci".

Odbor zbira denarna sredstva, s katerimi bo mogel dokončati "Dom Hinka Lobeta", novo poslopje na pristavi, ki ga že gradijo.

Chicago

• Vile rojenice so bile prav pridne. Kar štirin slovenskim družinam so prinesle prirastek. Najprvo so se oglasile pri Jožetu in Ivici Pecharich in pustile za spomin sinka Tomaža, prav tako pri Lavriševih, kjer so dobila

sinčka Daniela, pred kratkim so pri Tonetu Gabru dobili sinčka Franceta, potem pa skoro v isti sapi pri Merkunovi družini, kjer je Milica, hčerka Mr. & Mrs. Toneta Medveda dobila hčerko prvorojenke. Vsem staršem, starišim in sorodnikom iskrene čestitke!

• Slovenska doktorica. Gospodična Angelca Chemazar je položila doktorat iz socialnih ved. Gospodična Angelca je sestra p. Blaža, ki je prokurator v Lemontu ter je zelo aktivna pri socialnem skrbstvu. Uslužbena je v tej stroki na nadškofijskem uradu. Čestitamo!

• Materinska proslava je bila v spodnji cerkveni dvorani. Rekli so, da bo domača intimna proslava. Pa je bila mnogo več. Vsa pohvala gre gospej Ani Gaber, ki je pri Slomskovi sobotni šoli res neumorno delavna. Slavnosti govor je imel župnik p. Tomaž. Nastopili so učenci sobotne šole, ki so svojim namigom izrekli čestitke, nato pa zapeli pesmice: "Zajček dolgoušek", "Jaz imam pa goslico" in "Jaz pa grem na zeleno travco". Člani dramskega odseka

Veselo alelujo želimo in se priporočamo
POZOR ROJAKI! Sprejem na letališču ali železnici, ogled Rima, prenočišče, domača hrana itd. vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na:

Vinko A. LEVSTIK
Director in lastnik

Hotel "BLED"

Via S. Croce in Gesturalenne 40,
Roma, Tel. 777-102

Hotel-Penzijon "DANILA"

Via L. Luzzatti 31
Roma, Tel. 750-587

OBRNITE SE Z ZAUPANJEM
V VSEH NEPREMISLIVNOSTI,

Družinski

IN PRAVNIH ZADEVAH NA:
278 Bathurst St., Room 4, Toronto, Ont.

CARL VIPAVEC

SLOVENSKI ODVETNIK

IN NOTAR
— EMPIRE 4-4004

Lige so recitali črtice pok. Ivana Cankarja, ki jih je posvetil svoji pokojni materi: "O mati, zdaj vem!", "Tuja učnost" in "Njena podoba".

• Graducija. Na praznik Presvete Trojice je 22 graduantov prejelo potrdila, diploma, da so konali osnovno šolo. Odprta jim je pot do višje izobrazbe. Bo gđaj, da bi se ne izneverili naukom, ki so jih dobili v katoliški osnovni šoli!

• Vlomilec so prišli v šolske prostore farne šole. Razbili so

vrata in odnosili 4 televizijske aparate, ki jih šola rabi pri pouku.

Sporazum „ISKRA“, „BOSCH“

„Iskra“ iz Kranja je sklenila sporazum z nemškim industrijskim podjetjem „Bosch“ o licenci za proizvodnjo električne opreme za avtomobilsko in strojno industrijo. Po tem sporazumu bo „Iskra“ lahko krila kvaliteto in kvantiteto vse potrebe jugoslovanske proizvodnje avtomobilov in traktorjev. Pogodba je podpisana za dobo desetih let.

Ontario Hospital Insurance naznanja NOVE UGODNOSTI

v veljavi od 1. julija 1968

Dosledno z dolgoletno prakso, da zviša ugodnosti, kadar je to le mogoče, naznanja Ontario Hospital Commission nove ugodnosti za zunanje paciente in nujno ambulančno službo v veljavi od 1. julija 1968. Te ugodnosti so odslej na razpolago vsem prebivalcem, ki so zavarovani pri Ontario Hospital Insurance, za katere so take služnosti za zunanje bolnike ali ambulančna služba zdravniško potrebne.

Nove ugodnosti za zunanje paciente

Dodatno k služnostim za zunanje paciente, ki veljajo že sedaj (nezgodna služba; nadaljnje zdravljenje zlomov; radio-terapija; fizio-terapija; poklicna in govorna terapija) nudi zavarovanje sedaj nove ugodnosti za rabo bolnišničnih naprav za zdravljenje zunanjih bolnikov po zdravniških predpisih. To pomeni, da bo plačala Ontario Hospital Insurance odslej mnoge obiske bolnišnice, ki preje niso bili zavarovani kot rabo operacijske sobe za manjše operacije in rabo bolnišničnih naprav za zdravljenje obolenj.

Rentgenske preiskave in laboratorijski testi, ki so naštet kot ugodnosti v Ontario Medical Services Planu (OMSIP) ne bodo vključeni v novih ugodnostih bolniškega zavarovanja. Vendar pa bodo te diagnostične služnosti še nadalje nudene v zvezi z nezgodnostnimi služnostmi za zunanje bolnike v teku štiriindvajsetih ur po nesreči, ali pa, če je to del službe bolnišnice za zunanje bolnike za dokončanje zdravljenja zloma.

Nove ugodnosti NE BODO obsegale računev zdravnikov ali dentistov za profesionalne služnosti, ki jih nudijo v bolnišnici; za rabo bolnišničnih naprav za redno dajanje injekcij ali za zobozdravniško oskrbo, ki jo redno nudijo v zobozdravniškovi pisarni.

Nujna ambulančna služba

Ontario Hospital Insurance bo sedaj plačala tudi večji del ambulančnih stroškov, kadar je treba prepeljati bolnika v bolnišnico ali iz nje. Rabo ambulance mora smatrati za potrebno licenciran zdravnik, osrednja ambulančna razpečevalna služba, za to določeni uslužbenec bolnišnice ali kaka druga oseba, ki jo je pooblastila Komisija. V primeru prometne nesreče sme odobriti rabo ambulance policijski uradnik. Ambulančno službo mora opraviti priznana ambulanca (občinska bolnišnična, in odobrene zasebne in dobrovoljne ambulance.)

Stroški zavarovanemu prebivalcu. Znesek, ki ga bo moral plačati bolnik za odobreno ambulančno vožnjo za 25 milj ali manj, bo omejen na \$5.00. Za daljšo vožnjo po suhem bo dodaten strošek 15 centov za vsako miljo preko 25 milj, toda bolnik v nobenem primeru ne bo plačal več kot \$25.00 za katero koli vožnjo po suhem. Kjer bo Direktor of Emergency Health Service of the Ontario Hospital Services Commission ali oseba, ki jo bo on določil, posebej odobrili rabo zračne ambulance, bolniku ne bo treba plačati več kot \$100.00, kar bo vključilo tudi stroške ambulančne službe po suhem, v kolikor bo potrebna za zvezo.

Bolnik plača bolnišnici. Bolnik bo plačal svoj del ambulančnih stroškov bolnišnici, ki ga sprejme ali ga pošlje na njegov dom — ne pa ambulanci.

(Nezavarovana oseba bo morala plačati polno ambulančno vsoto \$25.00 za vožnjo po suhem 25 milj ali manj, in dodatno 60 centov za vsako nadaljnjo miljo. Stroški za zračno ambulančno službo bodo znašali običajno polno ceno za te vrste službe.)

The Ontario Hospital Services Commission NE BO odgovorna za opravljanje ambulančne službe ali za njeno razpečevanje. To bo še naprej odgovornost ambulančnih podjetij, ki bodo v nekaterih primerih javne bolnišnice.

Namen novih ugodnosti za zunanje bolnike, je, da bi se izenačila zaščita bolniškega zavarovanja z onimi, ki jih nudi OMSIP in drugi celostni zdravniški načrti.

Ugodnosti za ambulančno službo ne bodo samo olajšali finančno breme za bolnika, ampak bodo tudi pomagale razviti dobro organizirano ambulančno službo v celi provinci.

Ontario Hospital Services Commission

Toronto 7, Ontario

Dober v vseh letnih časih

ACADIAN
FOUR SEASONS
Canadian Whisky

V okusnem
zavoju —
odličen za
darila

ACADIAN—

prvi na listi

ZA PIVCE, KI VEDO KAJ JE DOBRO

ACADIAN DISTILLERS, BRIDGETOWN, NOVA SCOTIA

To je štiri indvajseto nadaljevanje nove "3 strani" SLOVENSKE DRŽAVE, namenjeno sistematični analizi tekočega razvoja razmer v Sloveniji in Jugoslaviji pod rahljalno se komunistično oblastjo. Nova stran se bo razvila v vrsto stalnih rubrik o pomembnih razvojnih

silnicah slovenske stvarnosti. Posamezne rubrike bodo pisali strokovnjaki na dotičnih področjih z lastno avtorsko odgovornostjo. Ker je tisk v Sloveniji še vedno zaprt v tesne okvire, svetovni tisk pa omejen na bolj slučajnostno in površno poročanje o

tamkašnji razvoju, upamo, da bo globlja analiza na tej strani dopolnila važno vrzel v dosedanjem prikazovanju sprememb, katerih pomembnost presega politične meje Slovenije in Jugoslavije.

Uredništvo "Slovenske države"

Ob umoru Roberta Kennedyja:

NASILJE, UPORNIŠTVO IN RAZVOJ

CIRIL ZEBOT

Umor ameriškega senatorja in predsedniškega kandidata Roberta Kennedyja dne 6. junija v Los Angelesu — komaj nekaj let po umoru njegovega brata-predsednika in dva meseca po umoru Martina Lutra Kinga — je v svoji ponovljeni tragiki dramatično opozoril na sodobne pojave političnega nasilja, ki so se razširili po vsej Evropi in Ame-

Nemiri na Zahodu

Skoraj ni dežele v zahodni Evropi, kjer v zadnjem letu ne bi bilo večjih študentskih nemirov. Do izbruha majskega nasilja v Parizu je študentsko uporništvu bilo najbolj razsežno in nasilno v zahodni Nemčiji. V Franciji pa so se študentskim nemirnim deloma pridružile delavske organizacije in politična opozicija. De Gaulle-u ni uspelo vpostaviti zanesljivega reda in miru niti za ceno novih parlamentarnih volitev. Ali bo do teh volitev sploh prišlo in kaj jim bo sledilo, ob času tega pisanja ni moč predvideti.

V Ameriki se v vročih poletnih mesecih že nekaj let nasilno upirajo skrajneži v črnih "ghettih" severnih mest, pa tudi v nekaterih manjših naseljih. Poleg tega je nekaj večjih in manjših ameriških univerz doživelo nasilno prekinitev znanstvenega dela in pouka ter zasedbo univerzitetnih poslopij. Nasilju in uporništvu črnih in študentskih skrajnežev je potrebno do-

Nemiri v vzhodni Evropi

Politično nasilje in uporništvu nista omejena na sedanjo zgodovino Evrope in Ameriko. Po smrti tiranskega Stalina se je vključno nadaljevanju totalitarne sistema oblasti uporništvu najprej pričelo javljati v deželah vzhodne Evrope in celo Sovjetske zveze same. Upori so izbruhnili v vzhodnem Berlinu leta 1953, se razširili na Poljsko in dosegli višek v splošnem uporu na Ogrskem leta 1956. Toda de-stalinizator Hruščov je ta prvi izbruh uporništvu po Stalinovi smrti neusmiljeno zatrl s sovjetskimi tanki.

Razkroj patoloških oblik totalitarne oblasti v totalitarizmu, ki so označevale prvotni stalinizem, je omogočil obnovo aktivnega nezadovoljstva po vsej vzhodni Evropi. Partijski režimi so poskušali naraščajoče nezadovoljstvo pomiriti s zamenjavo partijskih oblastnikov, s preračunano mero liberalizacije na področjih umetnostnega izražanja in drugega kulturnega udele-

riki. Ta simbolično-psihološki učinek umora že drugega izmed treh bratov te čudovite ameriške družine se je spontano uveljavil vključno dejstvu, da je Roberta ustrelil vseh arabskega poretka, čigar motiv po vsej priliki ni imel življenjske zveze s problemi in pojavi nezadovoljstva in uporništvu v današnji ameriški družbi.

dati še razne oblike sicer aktivno nenasilnega, toda organizirane pasivnega uporništvu črnih skupin na ameriškem jugu pod vodstvom pokojnega Martina Lutra Kinga in njegovih naslednikov ter podobne demonstracije proti vojni v Vietnamu.

Skrbno pa je od navedenih pojavov masovnega in javnega političnega nasilja in uporništvu treba razlikovati pojave osebnega in zasebnega nasilja, ki so v Ameriki številnejši kot drugod. Zaradi ogromne količine in proste prodaje strelnega orožja in streliva ter zaradi izrednih pravnih varščin, ki jih ameriški ustavi in sodni sistem nudita osumljenim, oboževanim in celo obsojenim storilec kaznivih dejanj. V kolikor so ti kriminalni pojavi osredotočeni v črnih naseljih, jih je do neke mere sicer moč razložiti s posebnimi družbenimi in gospodarskimi problemi teh naselij, toda nikakor ne tako enostavno in splošno, kot jih razlagajo površni opazovalci.

stvarjanja ter z oznanjanjem širših gospodarskih "reform".

Ker je v tem trojnem popuščenju od partijskega totalitarizma Jugoslavija zaradi svojega zgodnjega preloma s Stalinom prednjačila pred drugimi vzhodnoevropskimi deželami pod partijsko oblastjo, je Titovemu režimu še najbolj uspelo uporniške težnje zadrževati v ohlapnejših okvirih "samoupravnega socializma". Pod stopnjevanjem pritiskom tako utišenega, a ne zlomljenega uporništvu se je partijski sistem v Jugoslaviji rahljal in neprestano "reformiral". Vendar je partija uspela ohraniti kontinuiteto svojega političnega monopola. Z vidika partije je postopna liberalizacija zadobila značaj cene, ki jo režim plačuje za ohranjanje partijskega političnega varuštva.

V drugih deželah vzhodne Evrope in Sovjetske zveze zadržano uporništvu ni doseglo toliko koncesij kot v Jugoslaviji, ker v teh režimih kontinuiteta s stalinizmom ni bila radikalno preki-

njena niti po Stalinovi smrti. Poleg tega so nekatere teh dežel še danes pod sovjetsko vojaško zasedbo, vse pa so vezane na Sovjetsko zvezo prek Varšavskega pakta in gospodarske odvisnosti (SEV).

Vključno počasnosti liberalizacijskega razvoja v vzhodni Evropi in Sovjetski zvezi pa uporniške težnje tudi v teh deželah niso zatrite. V Romuniji se je na pritisk ljudstva partijski režim postavil po robu sovjetski nadoblasti in zunanji politiki, zadnje čase pa se je pritisk k liberalizaciji tam pričel uveljavljati

Preobrat na Češko-Slovaškem

Drugače se je razvilo na Češko-Slovaškem. Čeprav je režim tam ohranil stalinistično tradicijo in oblike, mu vendar ni uspelo zatreti izredne kulturne razgibanosti mlajših rodov in narodno-politične odločnosti Slovkov. Vključno stalinističnemu vzdušju v deželi sta ti dve sili ohranili toliko življenjske moči, da sta ob prvi dani priložnosti povzročili prave politične preobrate. Priložnost se je razvila, ko je lani prišlo do študentskih nemirov tudi v Pragi. Sledeči politični preobrat januarja tega leta je bil tako močan in

tudi v domačem razvoju. V ostalih deželah vzhodne Evrope in v Sovjetski zvezi so v glavnem ostali pri gospodarskih reformah, ki so jih razglasili leta 1965. Lani pa je prišlo do večjih študentskih nemirov na Poljskem. Toda režim je te obnovljene pojave odprtega uporništvu, kot prej, neizprosno zatrl. Zunanje politična in vojaška odvisnost Poljske od Sovjetske zveze še vedno onemogoča pomembnejši uspeh uporništvu in aktivne razvojnosti v tej sicer tradicionalno protiruski in verni deželi v vzhodni Evropi.

globok, da je kazalo, da bo prišlo do resnične demokratizacije. To se doslej ni zgodilo. Upanje pa obstaja, da bo vsaj izsiljena večja svoboda tiska ostala nepreključna pridobitev intelektualno študentsko-slovaškega uporništvu, da bodo rehabilitirane ne le partijske, temveč tudi neparitijske žrtve dvajsetletnega stalinizma. Slovaška pa si bo izvajala politično samostojnost v novem zveznem okviru.

Čeprav je tudi na Češko-Slovaškem partija odločna, da ohrani svoj politični monopol, je leta pri njih manj direkten kot

"SAMO ISKRA . . ."

"... Večina drugih študentskih zahtev, ki zadevajo probleme zunaj univerze, pa s prstom kažejo na najtežje deformacije, ki so se nakopile v naši družbi in pogajajo ter vzdržujejo tisto posebno stanje pri velkem delu mladih ljudi, ki mu pravimo brezperspektivnost in apatija. Resnično, če kritičen mlad človek živi v družbi, v kateri se razraščajo neupravičene bogatitve, v kateri se mnogokrat zelo kratkovidno gospodari z družbenimi sredstvi, v kateri kultura, prosveta, zdravstvo in socialno varstvo nenehno životarijo v krizi, v kateri se širi brezposelnost itn.... resnično, v takšni družbi mislečemu mlademu človeku konec koncev ne preostane drugega, kakor resignacija ali pa revolt. Velik del naših študentov je, kot kaže, izbral to drugo možnost.

To, da segajo korenine zdajšnjih študentskih stisk in tegob globoko v našo globalno družbo, izhaja ne nazadnje tudi iz načina, kako skuša družba izravnati žil v manifestni spopad vzplamete napetosti, izravnava jih tako, kakor v drugih podobnih primerih (ki se zadnje čase že kar vznemirljivo kopičijo): z gašenjem nastajajočih požarov.

Mogoče pa je avtomobilska brzgalna, ki so jo uničili beograjski študentje, svojevrstni simbolični namig za to, da gasilska politika ni več učinkovita....

In naposled, pa ne nazadnje: revolt naših študentov je toliko bolj delikaten, ker se je sprožil v prostoru, nabitem z naraščajočimi napetostmi močno diferencirane družbe. Samo iskra naj preskoči s področja današnjih študentskih nemirov na katerokoli drugo napeto področje, pa utegne priti do zelo neprijetnega dogajanja. Zaradi tega smo vsi, mladi in stari, pred težko odgovornostjo...."

(Jože Goričar, NAŠI RAZGLEDI, 8. junija)

"SAMOUPRAVLJANJE"

Samoupravljanje stoji ali pade z odgovornostjo....

V razvoju teorije in pa prakse samoupravljanja je bilo veliko utvar, romantičnosti, mitologije, namesto da bi s kritičnim umom razvijali zmeraj nove rešitve. In tako se je zgodilo, da smo sicer razvijali samo — upravljanje, ne pa obenem ustreznega sistema odgovornosti, je podobno, le da bolj izdelano zvenelo na posvetovanju o odgovornosti v naši samoupravni družbi. Posvetovanje sta priredila jugoslovansko združenje za politične vede in zveza združenj pravnikov.... odgovorne družbe ni, odgovorni so ljudje....

Odgovornosti moramo natančno razmejiti mora vsak politični sistem imeti tudi sebi ustrezen sistem odgovornosti.... Volivci pa naj izbirajo med kandidati in njihovimi zamislimi.... na beograjskem posvetovanju je bilo očeno, da politične odgovornosti nismo dovolj razvili.... moramo v kadrovske politiki samoupravne demokracije graditi sistem, v katerem ne bo odločala "zestoba navzgor", temveč sposobnost ob odgovornosti samoupravni osnovi družbe. Več ko organizirana socialistična opozicija lahko stori na tem področju na primer Socialistična zveza.... proti socialističnemu razvoju. Težava je v tem, da politične organizacije pri nas niso dovolj avtonomne.... Samoupravna demokracija pa neizogibno potrebuje svoj notranji kritični sistem.... (DELO, 21. maja)

Vzrok za kopičenje težav so pogosto neurejeni odnosi v

kollektivih. Gre za pojav, da si posamezne neformalne skupine jemljejo samoupravljanje v zakup in ga podreajo svojim ozkim interesom. V takšnih delovnih organizacijah so družbenopolitične organizacije premalo dejavne, premalo ofenzivno se spoprijemajo z raznimi tehnokratskimi, v bistvu apolitičnimi težnjami, ki podcenjujejo vlogo samoupravljalcev ter jih poskušajo omejiti le na formalnega pritrjevalca, če vnaprej pripravljenih sklepov. Ko pa se zaostrijo težave in pride do prekinitve dela, takrat tehnokratske birokratske metode odpovedo, samoupravljanje pa se tudi ne more — potem ko so ga prej izgrajili in podcenjevali — čez noč uveljaviti.

Uveljavljanje samoupravljanja pri nas je tudi izrednega mednarodnega pomena, zato je treba biti še toliko bolj občutljiv ob pojavih, ki škodujejo ugledu samoupravnega sistema. Prav sedaj smo priča dogajanju v svetu, ki zelo očitno razkriva krizo starih metod in vladajočih struktur, ki z monopolnih pozicij urejajo družbo, najsi bo kapitalistično ali socialistično. Delovne množice na vzhodu in zahodu zahtevajo udržitve takšnih proizvodnih in družbenih odnosov, ki jim bodo omogočili aktivno vlogo pri urejanju družbenih zadev in jih ne bodo potiskali v položaj pasivnih volivcev.

(DELO, 2. junija)

v Jugoslaviji. Na Češko-Slovaškem namreč nekatere nekomunistične stranke v začetni stalinistični dobi vsaj formalno niso bile odpravljene. Čeprav so te stranke bile prisiljene v okvir partijske obvladane "Ljudske fronte" (češka verzija "Socialistične zveze"), je leta imela o-

bljko večstrankarske koalicije, ki jo je januarski preobrat vsaj delno uresničil. Ako toliki znaki zadnjih mesecev ne varajo, je sedaj poglavitna ovira na poti k dosledni demokratizaciji na Češko-Slovaškem gospodarska in vojaška odvisnost od Sovjetske zveze.

Odmev v Jugoslaviji

Režim v Jugoslaviji je protistalinistične nemire in uporništvu v vzhodni Evropi (z izjemo mad-

žarskega upora 1956) spremljal bolj ali manj simpatično kot pojave liberalizacije po vzgledu Ju-

goslavije. Nemire v zahodni Evropi in Ameriki pa je tudi jugopartija v glavnem tolmačila po moskovskem zgledu kot simptomne razkrajanja "kapitalizma" in "klasične demokracije". To marksistično propagando pa so slabile številne stavke („prekinitve dela“) delavstva križem Jugoslavije, junjski nemiri na beograjski univerzi in njih odmevi po drugih republikah pa so jo razblinili.

(dalje na 4. strani)

"KRIZA BURŽUAZNEGA SISTEMA..."

Globoki procesi in trenja, ki prihajajo na dan organizirano in stihajsko v vseh koncih sveta, v najrazličnejših oblikah, z vrsto novih značilnosti, govore o globini krize starih odnosov in institucij.... ti globoki procesi izražajo krizo buržoaznega družbenega sistema, posebno političnega sistema buržoazne države. v teh gibanjih postajajo ideje socializma, neposredne demokracije in družbenega samoupravljanja čedalje privlačnejše.

(Izjava predsedstva in IK CK ZKJ, DELO, 22. maja)

...obstoja nevarnost, da bi šablonsko prenašali k nam nekatere oblike tega boja, ki so karakteristične za neki drug družbeni sistem in jih naenkrat začeli fetišizirati kot edino možno in "zveličavno" pot za naš nadaljnji razvoj.... Trdno sem prepričan, da bi oblike nastopanja in boja.... ki kokerirajo s eventualnimi anarhičnimi ali neobvladanimi nastopi nezadovoljstva, če bi se razrasle in zavzele širši obseg, potisnile stvari nazaj, ne pa naprej. Prepričan sem tudi, da bi to znalo intenziteto naših demokratičnih odnosov ne pa jo povečalo. Zdi se mi, da je v tem trenutku to zelo realen politični pogled in da pomeni treznost, katero bi komunisti morali vnašati v vsakodnevno politično življenje.

(S Kavčič na plenumu CK ZK Slovenije, DELO, 5. junija)

"V zadnjih tednih so posamezne stavke, nekateri protestni pohodi in protestna zborovanja pri nas znova povod za načenjanje starih ugovorov in starih vprašanj, s katerimi se tako ali drugače srečujemo že ves čas, odkar smo priznali protestne ustavitve dela kot realno dejstvo. se ukvarjamo z razglabljanjem, kaj v sedanjih samoupravljaljski in organizacijski strukturi delovnih in drugih organizacij preprečuje, da bi stalno, sproti in brez pretrsov zaznavali in razreševali tudi najbolj kočljiva vprašanja v okviru obstoječih in vsekakor širokih demokratičnih institucij, ne pa na ulici ali pa v protestnih ustavitvah dela.

(DELO, 4. junija)

Pred Domom kulture so se hudo stekli brigadirji in študenti.... V sprevedu je potem kakih 2000 študentov okrog polnoči krenilo od študentskega mesta po Ulici Pariške komune proti podvozu Beograda. Tu jih je pričakala milica....

V splošnem pretepu je bilo precej poškodovanih. V tem trenutku — bilo je okrog pol dveh jutraj — so odjeknili strelji....

Po hudem incidentu, ki se je pripetil sinoči in noči v

Novem Beogradu, so se davi ob osmih nadaljevala demonstracije študentov v študentskem naselju.... Na zborovanju so sklenili, da bo več kot tisoč študentov v sprevedu odšlo v Beograd, na Trg Marxa in Engelsa. Miliciški so pred podvozom v Novem Beogradu zaustavili dolg študentski sprevod.... itd. (DELO, 4. junija).

Iz kombinata "Sport" v Beogradu so poslali tole brezjavko mestnemu komiteju ZK Beograda:

"Ob neljubih dogodkih v Novem Beogradu obžalujemo način in metode neodgovorne skupine študentov, ki so hoteli škodovati ugledu našega socialističnega razvoja."

V Beograjskem bombaznem kombinatu so delavci danes.... V brzojavkah izrazili privržnost politiki ZK in objavili, da bodo delavci znali obračunati z "vsemi, ki hočejo ogroziti pridobitve naše revolucije"

Tudi mestni in republiški forumi menijo, da so zahteve študentov sicer v bistvu upravičene, saj se v osnovi ujemajo s smerjo našega družbenega sistema. Torej jih je mogoče uresničevati v okviru samoupravnega sistema, čeprav so demonstracije spontana zahteva po pospešenem, hitrejšem in močnejšem razvoju samoupravnih družbenih odnosov.

Zaradi tega opozarjajo na nevarnost, da bi se lahko vsakršni poskus nasilnega reševanja teh zadev sprevrgel v prid destruktivnih elementov tudi izven študentskih krogov, ki bi zlorabili sicer upravičene zahteve študentov v povsorn nasprotno namene.

S takšnimi elementi pač moramo računati, ker so med nami. Zlasti zato, ker so njihove akcije naperjene proti sedanjemu sistemu v celoti. (DELO, 5. junija)

Po mojem občutku je večina študentskih zahtev realistična. Drugo pa je vprašanje, kako se te probleme rešuje in kako se ta vprašanja zastavljajo.

Pripomnil bi, da je bila pred kratkim seja predsedstva in izvršnega komiteja CK ZKJ. Tovariš Tito je dal tudi tisti kratko izjavo. In seja in izjava tovariša Tita odražata zahtevo in potrebo za hitrejšim in bolj odločnim reševanjem niza žgocnih problemov. Vzemimo samo primer zaposlitve.

Zdaj bi nekaj rekel v zvezi z metodo. Maloprej sem rekel, da sta pred nami dejansko dve možnosti za akcijo: ali razvijati demokratske odnose in demokratičen način dogovarjanja, razvijati demokratske razgovore, ali pa iti po drugi poti, ki razbija ves sistem socialistične demokracije. Mislim, da je sedaj tudi

pred študenti alternativa in to resna alternativa. Sem za uporabo vseh demokratičnih metod, sem pa proti nasilju, naj prihaja s katerekoli strani. Mislim, da je to eden od odločilnih trenutkov, pred katerimi smo mi, študenti, so pred podvozom v Novem Beogradu zaustavili dolg študentski sprevod.... itd. (DELO, 4. junija).

Protestna zborovanja so se nadaljevala po vseh delih univerze.

Čeprav se je mnogo pritožb tikalo študentskega življenja, so študentje zahtevali tudi demokratizacijo komunistične partije, svobodo tiska in odpravo družbenih privilegijev. Izgledalo je, da so študentje zahtevali reformo podobno demokratizaciji v Češko-Slovaški, ki jo mnogi v Jugoslaviji sedaj smatrajo za bolj liberalno kot njihovo lastno....

Odkar so študentski nemiri začeli v nedeljo, so se gibanju pridružili tudi študentje v Zagrebu, Skoplju, Sarajevu, Ljubljani in Novem Sadu....

Nove študentske zahteve so izražene v resoluciji gozdarske visoke šole, ki je zahtevala da predsednik Tito razpravlja o študentskih zahtevah s študenti in profesorji na radiju in televiziji.... Ze prej so študentje zahtevali odpust policijskih šefov Beograda, Srbije in federacije....

M. Dulović, ravnatelj dnevnika POLITIKA se je snoci sestel s študenti, da odgovori na njihovo pritožbo, da so POLITIKA in druga obveščevalna sredstva potvorila študentske zahteve in akcije.

Univerzitetni akcijski program, ki je bil sprejet včeraj, je zahteval odpust direktorjev vseh obveščevalnih sredstev, ki jih nastavlja partija....

Študentske straže, ki so osem dni držale zasedeno beograjsko univerzo, so po večerajšnji objavi predsednika Tita, da bo odstopil, če ne bo mogel ugoditi študentskim pritožbam, so danes zapustile svoje položaje.... Vendar je ostalo nekaj opozicije proti Titovi objavi univerzitetnih, političnih in gospodarskih reform....

Predsednik Tito je v svojem včerajšnjem govoru priznal, da sta vlada in partija bili odgovorni za nemire med 40.000 stavkajočimi študenti. Tito je izjavil, da bo partija očistila, policijski organi, ki so vodili napad na študente, pa bodo kaznovani....

Med študentskimi zahtevami je bila najbolj delikatna tista, ki se tiče zaposlitve diplomirancev, med katerimi je 70.000 nezaposlenih ali pa so emigrirali na delo na Zahod. (The NEW YORK TIMES, 5. 7. in 11. junija)

C. ZEBOT:

NASILJE, UPORNIŠTVO IN RAZVOJ

(dalje s 3. strani)

Tako je sprito naraščajočih delavskih in nameščenskih stavk ter novih študentskih nemirov Jugoslavija sama postala neke vrste „mala Francija“ v srednje-vzhodni Evropi. Poslej se režim ne more več zanašati na to, da bo stopnjevanje in mnogolično uporništvost ostalo še vnaprej utesnjeno v ohlapnejših okvirih zgolj nepolitične razvojnosti. Tito sam je moral javno zastaviti svoj osebni prestiž kot jamstvo, da se bodo izvedle večje spremembe v šolstvu in gospodarstvu.

Pospešitev dosledne preureditve zveznih odnosov in politična demokratizacija (prenehanje partijskega političnega monopola) sta v Titovi zavezi študentom sicer ostali neomejeni, toda ni videti, da bi že davno začeli pritisk v ti dve smeri sedaj popustil. Nasprotno, prav gotovo bo kmalu prišel do vidnejšega izražanja. (Ni pozabiti, da je že znana „močna diverzija“ na filozofski fakulteti ljubljanske univerze aprila 1967 vsebovala gesla za politično demokratizacijo prek o-

samosvojitve Socialistične zveze.) V razliki od Češko-Slovaške se namreč režim v Jugoslaviji v zaviranju pospešenega razvoja k dosledni konfederalizaciji in demokratizaciji ne more sklicevati oz. molče izgovarjati na pritisk in nevarnost s strani Sovjetske zveze. To pa je na sedanji stopnji razvoja bistvene važnosti. Pospeševalci konfederalnega in demokratičnega razvoja v Sloveniji in drugih republikah to dobro vedo in zato režimu ne bodo dali miru, dokler ta dva cilja ne bosta dosežena.

stvenost cilja dosledne integracije v enotno ameriško družbo tako različnih ras kot jih ima Amerika. Izvesti tako integracijo je neprimerno težje kot pa na primer vzdrževati enakopravno sožitje in sodelovanje ozemelsko razmejenih narodnostnih enot kot jih pozna Evropa. Tega ameriškega problema nima nobena evropska država, vzhodna ali zahodna. Evropa se ni rešila niti svojega problema enakopravne suverenosti vseh narodov in njih pogodbeno-zveznega sodelovanja.

Vključ obnačnemu obrobne-mu značaju ameriškega uporniš-tva in vključ edinstvenosti problema njene rasne integracije, pa Amerika pojave upornišva jemlje resno in jih rešuje, ne s tanki in zaporji, temveč z zdravljenjem pri koreninah. V tej zvezi je dejanski pomen političnega umora Roberta Kennedyja prav nasproten od njegovega začetnega psihoškega učinka. Poleg drugega je namreč prav senator Kennedy bil iskren tolmač in priznani zastopnik tistih obrobnih problemov in teženj v sodobni ameriški družbi, v imenu katerih pa manjšine skrajnežev razvile uporništvost proti amerškemu „sistemu“. Robert Kennedy je bil predsedniški kandidat predvsem tistih ameriških črnih plasti in drugih skupin, katerih pripadniki so čutili ali se bali, da sta jih ameriška družba in oblast namer-no pustila ob strani. Predsedniška kandidata Nelson Rockefeller in Evgen McCarthy izrecno poudarjata, da hočeta po Kennedyjevi smrti nadaljevati to njegovo poslanstvo. Hubert Humphrey pa je že 20 let poznan kot bорец za enakopravnost in večje možnosti za črnske in druge manjšine.

Francoski primer je drugačen. Ne le v tem, da v Franciji ne gre za podoben problem rasne integracije, kot ga ima Amerika glede svojih rasnih manjšin, temveč tudi zato, ker je francoska demokracija pod De Gaulle-om v svojem prilaganju spreminjajočim se problemom bolj okorna, ker je centralistična in zato manj participatorna. Vendar pa imajo vključ De Gaulle-u tudi Franco-zi vseh vrst in prepričan možnost pluralističnega demokratičnega uveljavljanja in svobodnih volitev.

Uporništvost v vzhodni Evropi in Sovjetski zvezi ima globlje vzroke in širši pomen. Kdor po logiki zdravega čuta in zgodovinske izkušnje ne more verovati v mistično vsevednost monopolne partije, mu pod partijskimi režimi ne preostane drugega, kot da se javnemu udeleževanju odpove, ali pa se uporniško angažira. Pri tem pa je slednje toliko težje, kolikor nasilnejša je diktatura partije. V Jugoslaviji je nekaj stvarnih možnosti za spretnejše uporniške pritiske v ohlapnejših okvirih „samoupravi-

Roman Albreht: Gospodarska problematika... že nekaj časa v žarišču našega političnega življenja.

Eden bistvenih problemov... je sistemsko protislovje med veljavnim srednjeročnim družbenim načrtom ter družbenimi in gospodarskimi težnjami reforme... Pomemben del investicij, ki so konkretno določene v veljavni načrtu, se ustvarja s tako imenovanim državnim kapitalom. (t.j. denar, ki ga federacija davčno pretaka za investicije v Beogradu in na jugu. C.Z.) To... konzervira nekatere etatične elemente v odnosih gospodarjenja...

V takšnih objektivnih materialnih pogojih sta se pokazali v naših političnih gibanjih dve skrajnosti... Prva skrajnost se kaže v stališču, da je plan nedotakljiv in da se morajo prav vse obveznosti na podlagi načrta v celoti uresničevati, ne glede na tekoča gospodarska gibanja, možnosti za uresničevanje reforme in spoznanj, do katerih prihajamo med izvajanjem reforme.

Druga skrajnost se je pokazala v stališču, da je treba bistveno povečati sredstva gospodarstva in s tem omogočiti hitrejši proces modernizacije, in to za ceno neizpolnjevanja bistvenih planskih obveznosti... ki se financirajo prek tako imenovanega državnega kapitala... srečujemo se s tako imenovanim radikalnim vztrajanjem pri doslednem izvajanju reforme, pri katerem se pravzaprav samo ponavljajo fundamentalne

nih ustanov in Socialistične zveze. Na Češko-Slovaškem je sedaj možno razvijati in zagovarjati vsaj nekatere alternativne rešitve prek svobodnejšega tiska in zrahljane „Ljudske fronte“. V Sovjetski zvezi in ostalih deželah komunistično vladane vzhodne Evrope ni niti teh omejenih političnih možnosti.

Medtem ko se obrobni uporniki na zahodu bodisi iz nepočakanih ali pa iz dvomov v lastne zahteve prostovoljno odrekajo razpoložljivim demokratičnim možnostim v prid nasilnemu uveljavljanju svojih teženj, se zati uporniki v deželah vzhodne Evrope, vključno Jugoslavijo, borijo, da bi izsilili vsaj minimalne pluralistične pogoje za demokratično udeleževanje in politično sodočlanje. To razloži, zakaj je Tito mogel (ko je že moral) sprejeti skromne zahteve beograjskih študentov.

In to je velika razlika.

Po statističnih podatkih za 1. 1967 je prestopilo mejo na slovenskih mejnih prehodih 9.423.220 jugoslovanskih in 29.793.715 tujih državljanov ter nad 10.000.000 motornih vozil. —fš.

KORENINA PROBLEMA

postavke družbene koncepcije reforme, da je treba zagotoviti povečanje dela dohodka, s katerim upravljajo samoupravne delovne skupnosti... in to v takem obsegu, da bi bilo onemogočeno izpolnjevanje obveznosti iz srednjeročnega načrta... glavna značilnost tega radikalizma je, da gleda odnose delitve samo kot družbene odnose in popolnoma nič ne misli na materialno realnost, ki obstaja za temi odnosi... se iz tega izvajajo sklepi, v katerih se v imenu samoupravljanja, reforme in življenjskih koristi delavskega razreda grozi s stavkami, prihajanjem delavcev na ulice itd... pozivati delavski razred na ulice pomeni... odtegovati ta razred s kraja njegovega boja. Delavci se morajo boriti v delovnih organizacijah in v vseh samoupravnih strukturah in tam zmagati.

Na vse te teze se zelo pogosto naveže kot posebno samopravno odkritje stališče, da je moč splošno potrošno prilagajati gibanjem v gospodarskih organizacijah... vsaki ki resno razmišlja v družbenih institucijah, organizaciji družbe, lahko takoj vidi popoln nesmisel takšne zahteve. Kdo lahko trdi, da se vsa struktura šolanja, zdravstva, izobraževanja, varnosti itd. vsak dan po svojih obsegih funkcij prilagaja gibanjem gospodarstva...

Mislím, da zadaja takšno, dejal bi kvaziradikalno vztrajanje pri reformi, pravzaprav najhujši udarec reformi, ker se pojavlja kot neka črna palica, s katero je treba re-

šiti vse težave in probleme.

Makso Bace je poudaril... da je Albreht dilema — srednjeročni načrt na eni in reforme na drugi strani — šematično in obe ali pa eno od teh dilem pripeljal do nesmišlja. Tako je, je dodal Bače, sebe in ne samo sebe, ampak tudi vse nas tukaj spravil v pozicijo, da s polno pravico obsoja vse tiste, ki se borijo za reformo...

Bače meni, da Albreht podcenjuje delanske težave in da podcenjuje kritiko na račun zveznih organov tako v delavskem razredu kot med vsem ljudstvom. (Debata v Zveznem zboru, DELO, 2. junija)

Ker so obveze srednjeročnega plana ostale čvrste, gospodarstvo pa ni napredovalo s tistim tempom kot je bilo predvideno, je začel seveda nastajati razkorak in od tod razumljivo tudi politične in ekonomske zahteve za diskusijo o bilanci federacije, za diskusijo o izpopolnjevanju srednjeročnega plana itd... nasloniti se je treba na lastne sile, usmeriti se moramo na nao domačo hišo, ker se mi zdi, da so tu najvažnejše rezerve in da je to edina realna pot našega bodočega napredka...

Na koncu bi želel reči še to, da bi morali nadaljevati z vsem tem, kar vsebuje predloženi statut oziroma preambula statuta, namreč s poudarjanjem prisotnosti nacionalnega momenta tudi v Zvezi komunistov Slovenije... (S Kavčič na seji CK ZKS, DELO, 5. junija)

BREZPLODNO ČAKANJE

Srbska tovarna avtomobilov "Crvena zastava" je prek Jugoslovanske investicijske banke dala v prosto prodajo 500-dinarske (ND) obveznice v skupnem znesku 100 milijonov ND, s 6-odstotnimi obrestmi in s posebno garancijo Jugobanke. Da bi nakup obveznic bil še bolj privlačen, so prodajo obveznic povezali z loterijo, ki ima avtomobile za dobitke, in pa s hitrejšo dostavo avtomobilov, ki bi jih kupili kupci obveznic.

Le na kaj čakaajo podjetja v Sloveniji, ki jim tako silno manjka novega kapitala za modernizacijo, kaj šele za nove investicije? Saj vendar vedo, da "federacija" v Sloveniji samo pobira davke, ki jih Jugobanka investira v ceste, železnice in politične tovarne na jugu. Je pa po izjavi predsednika slovenske vlade Staneta Kavčiča v Sloveniji nad 35 milijard zasebnih hranilnih vlog, t.j. toliko kot "federacija" pobere prisilnih "obresti" od starega slovenskega kapitala. Zakaj slovenska podjetja ne začenjajo tekmovali za ljudske prihranke z lastnimi obveznicami in z garancijo slovenskih bank oz. vlade? Verjetno bi možnost zasebnega nakupa privlačnih podjetniških obveznic še povečala varčevanje slovenskih ljudi. Morda bi celo delavci bili pripravljeni vlagati del svojih zaslužkov v obveznice sposobnih podjetij?

Poleg tega je zaradi neuspeha zveznega zakona o zunanjih naložbah v podjetja v Jugoslaviji tudi že čas in razlog, da slovenski parlament sprejme privlačnejši slovenski zakon z zunanje naložbe v slovenska podjetja.

Ni čakati. Treba je začeti z lastnimi sredstvi in z lastnimi odločitvami. Le iznajdljivi, pogumni in vztrajni napredujejo. Naj sedanja slovenska vlada svojo hvalevredno besedno borbenost za pravice in napredek Slovenije podpre s potrebnimi lastnimi odločitvami, t.j. s samoupravljanjem. C.A.Z.

STALINISTIČNA DIVERZIJA

Ko na Češko-Slovaškem navkljub nevarnosti, ki tamošnjim reformatorjem preti s strani sosedne Sovjetske zveze, z veliko resnostjo in hitrostjo rehabilitirajo žrtve nekdanjega stalinizma, bi pričakovali, da bo to odlaganje in zamočeno vprašanje končno rešeno tudi v Sloveniji in Jugoslaviji, kjer nepolitična liberalizacija prednjači pred drugimi državami pod partijsko oblastjo in kjer ni nevarnosti vposeganja s strani oddaljene Sovjetske zveze.

Namesto tega pa so osamljeni lokalni stalinisti na Dolenjskem prek DOLENJSKEGA LISTA in pozneje celo prek nekaterih drugih slovenskih časopisov začeli grdo napadati Vinka Levstika, bivšega interniranca v Italiji, poznejšega domobrance in sedaj uglednega hotelirja v Rimu, ker je želel podpreti zidanje nove šole v svojem rojstem kraju in mu pomagati v gospodarski prenovi. Po PETINDVAJSET letih sedaj Levstiku očitajo razna neizpričana in nepodprta MEDVOJNA dejanja proti partiji in partizanom. Neki "poslanec Cene Matičič" je celo uradno vprašal v ljubljanski skupščini sekretarja za notranje zadeve v Ljubljani "zakaj se vojni zločince Vinko Levstik sprehaja pri nas". Z zanimanjem pričakujemo sekretarjev odgovor na to neresno provokacijo.

Pri stvari pa ne gre za Vinka Levstika in ne za druge posameznike. Gre za nekaj mnogo bolj važnega: Kako dolgo bo vlada v Ljubljani še dopuščala, da se pereče in nujno vprašanje rehabilitacije slovenskih žrtve stalinizma še naprej odlašajo z novim zastrupljanjem od strani zakrknjenih lokalnih stalinistov, ki ali imajo slabo vest ali pa ne morejo pozabiti, da so se jim za likvidacijo zbrane žrtve drznile upreti.

Po lastnem priznanju je partija tako imenovani osvobodilni boj od vsega početka usmerjala z vidika revolucionarne "zadnje

Razlika med Vzhodom in Zahodom

• Zapadno nemška država bo izdala spominski kovanec za 5 nemških mark, ki bo počastil 150 letnico rojstva pionirja kreditnega združništva — Friderika Wilhelma Raiffeisena. —fš.

SVOBODA TISKA V JUGOSLAVIJI

Na številnih sestankih so študentje ostro obsojali prepoved lista STUDENAT in so zahtevali pojasnila. Dopsnik TANJUG-a se je zato obrnil na urad pokrajinskega državnega tožilstva v Beogradu, kjer so mu povedali, da je list STUDENAT bil začasno prepovedan na osnovi člena 52. 2. odstavka zakona o tisku.

V smislu uradne razlage omenjeni člen zakona določa, da je moč prepovedati razširjanje lista, ki objavlja in razširja neresnične, spremenjene ali alarmantne vesti, ki bi mogle motiti umirjenost državljanov ali javni red in mir. (BORBA, Beograd, 6. junija)

Pred študentskimi nemiri na Poljskem, Češkem in v Jugoslaviji je partijska propaganda pojava upornišva na Zahodu škodoželjno slikala kot nekako potrjeno pravilnost marksistične kritike „kapitalizma“ in „klasične demokracije“. Sedaj, ko so podobni nemiri ponovno zajeli tudi dežele vzhodne Evrope in Jugoslavije samo (da o Kitajski ne govorimo), pa čujemo glasove, kakor da gre za „težnjo po samoupravljanju“ ter za podoben „anarhističen“, „nihilističen“ in „maoiističen“ aberacije na obeh straneh.

Take in drugačne podobnosti vsekakor obstajajo. Toda v bistvu gre za globoko razliko.

Na Zahodu se nemiri in uporniki pojavljajo ob robovih družbe in oblasti. Zahodni uporniki, pa najsi bodo to študentje, skrajneži med ameriški črnici ali druge radikalne manjšinske skupine, imajo na razpolago nenadzirani tisk ter maksimalno svobodo zborovanj in organizacij; svoja nezadovoljstva in zahteve jim je mogoče uveljavljati ne le pred neodvisnimi sodišči, če so zahteve tožljive, temveč tudi prek samostojne ali povezane politič-

ne akcije in volitvene izbire programov, kandidatov ter novih zakonov. V kolikor se nasilne skupine na Zahodu ne poslužujejo teh zajamčenih svobodnih in pluralističnih možnosti „klasične demokracije“, delajo to po lastni izbiri bodisi zato, ker so preveč nepočakane, ali pa zato, ker ne zaupajo v utemeljenost svojih lastnih zahtev kot podlage za iskane širše koalicije, ki jih demokratični postopek omogoča, politična močrost pa nalaga političnim manjšinam.

Tako prostovoljno odtujevanje demokratičnemu postopku je uporniškim manjšinam na Zahodu olajšano zaradi tega, ker se ti obrobni uporniki dobro zavedajo, da je ta „klasični“ sistem političnega udeleževanja v pluralističnih okvirih, posebno v Ameriki, skrajno prizanesljiv tudi do nedemokratičnih oblik manjšinskega nezadovoljstva in upornišva. V tem smislu je aktivno in pasivno uporništvost v Ameriki posebno zgovoren simptom širokih ljudskih svobod in v okviru ameriške demokracije.

Poleg tega je pri presoji obrobni pojavov upornišva v Ameriki treba upoštevati tudi edin-

Ob umoru Roberta Kennedyja:

NASILJE, UPORNIŠTVO IN RAZVOJ

CIRIL ZEBOT

Umor ameriškega senatorja in predsedniškega kandidata Roberta Kennedyja dne 6. junija v Los Angelesu — komaj nekaj let po umoru njegovega brata-predsednika in dva meseca po umoru Martina Lutera Kinga — je v svoji ponovljeni tragiki dramatično opozoril na sodobne pojave političnega nasilja, ki so se razširili po vsej Evropi in Ame-

Nemiri na Zahodu

Skoraj ni dežele v zahodni Evropi, kjer v zadnjem letu ne bi bilo večjih študentskih nemirov. Do izbruha majskega nasilja v Parizu je študentsko uporništvu bilo najbolj razsežno in nasilno v zahodni Nemčiji. V Franciji pa so se študentski nemiri deloma pridružile delavske organizacije in politična opozicija. De Gaulle-u ni uspelo vpostaviti zanesljivega reda in miru niti za ceno novih parlamentarnih volitev. Ali bo do teh volitev sploh prišlo in kaj jim bo sledilo, ob času tega pisanja ni mogoče predvideti.

V Ameriki se v vročih poletnih mesecih že nekaj let nasilno upirajo skrajneži v črnih "ghettih" severnih mest, pa tudi v nekaterih manjših naseljih. Poleg tega je nekaj večjih in manjših ameriških univerz doživelo nasilno prekinitev znanstvenega dela in pouka ter zasedbo univerzitetnih poslopij. Nasilju in uporništvu črnih in študentskih skrajnežev je potrebno do-

dati še razne oblike sicer aktivno nenasilnega, toda organiziranega pasivnega uporništvu črnih skupin na ameriškem jugu pod vodstvom pokojnega Martina Lutera Kinga in njegovih naslednikov ter podobne demonstracije proti vojni v Vietnamu.

Skrbno pa je od navedenih pojavov masovnega in javnega političnega nasilja in uporništvu treba razlikovati pojave osebnega in zasebnega nasilja, ki so v Ameriki številnejši kot drugod zaradi ogromne količine in proste prodaje strelnega orožja in streliva ter zaradi izrednih pravnih varščin, ki jih ameriški ustavni in sodni sistem nudi osumljenim, obtoženim in celo obsojenim storilcem kaznivih dejanj. V kolikor so ti kriminalni pojavi osredotočeni v črnih naseljih, jih je do neke mere sicer mogoče razložiti s posebnimi družbenimi in gospodarskimi problemi teh naselij, toda nikakor ne tako enostavno in splošno kot jih razlagajo površni opazovalci.

Nemiri v vzhodni Evropi

Politično nasilje in uporništvu nista omejena na sedanjo zahodno Evropo in Ameriko. Po smrti tiranskega Stalina se je vzhodna Evropa nadaljevala totalitarne sistema oblasti uporništvu najprej pričelo javljati v deželah vzhodne Evrope in celo Sovjetske zveze same. Upori so izbruhnili v vzhodnem Berlinu leta 1953, se razširili na Poljsko in dosegli višek v splošnem uporu na Ogrskem leta 1956. Toda de-stalinizator Hruščov je ta prvi izbruh uporništvu po Stalinovi smrti neusmiljeno zatrl s sovjetskimi tanki.

Razkroj patoloških oblik totalitarne oblasti vzhodnih držav, ki so označevale prvotni stalinizem, je omogočil obnovo aktivnega nezadovoljstva po vsej vzhodni Evropi. Partijski režimi so poskušali naraščajoče nezadovoljstvo pomiriti s zamenjavo partijskih oblastnikov, s preručano mero liberalizacije in področjih umetnostnega izražanja in drugega kulturnega dej-

stvanja ter z oznanjanjem širših gospodarskih "reform".

Ker je v tem trojem popuščanju od partijskega totalitarizma Jugoslavija zaradi svojega zgodnjega preloma s Stalinom prednjačila pred drugimi vzhodnoevropskimi deželami pod partijsko oblastjo, je Titovemu režimu še najbolj uspelo uporniške težnje zadrževati v ohlapnejših okvirih "samoupravnega socializma". Pod stopnjevanjem pritiskom tako utišenega, a ne zlomljenega uporništvu se je partijski sistem v Jugoslaviji rahljal in neprestano "reformiral". Vendar je partija uspela ohraniti kontinuiteto svojega političnega monopola. Z vidika partije je postopna liberalizacija zadobila značaj cene, ki jo režim plačuje za ohranjanje partijskega političnega varstva.

V drugih deželah vzhodne Evrope in Sovjetske zveze zadržano uporništvu ni doseglo toliko koncesij kot v Jugoslaviji, ker v teh režimih kontinuiteta s stalinizmom ni bila radikalno prekinjena niti po Stalinovi smrti.

"SAMOUPRAVLJANJE"

Samoupravljanje stoji ali pade z odgovornostjo.....

V razvoju teorije in pa prakse samoupravljanja je bilo veliko utvar, romantičnosti, mitologije, namesto da bi s kritičnim umom razvijali zmeraj nove rešitve. In tako se je zgodilo, da smo sicer razvijali samo — upravljanje, ne pa obenem ustreznega sistema odgovornosti, je podobno, le da bolj izdelano zvenelo na posvetovanju o odgovornosti v naši samoupravni družbi. Posvetovanju sta priredila jugoslovansko združenje za politične vede in zveza združenj pravnikov.....

..... odgovorne družbe ni, odgovorni so ljudje..... Odgovornosti moramo natanko razmejiti mora vsak politični sistem imeti tudi sebi ustrezen sistem odgovornosti.... Volivci pa naj izbirajo med kandidati in njihovimi zamislimi..... na beograjskem posvetovanju je bilo očitno, da politične odgovornosti nismo dovolj razvili.... moramo v kadrovske politiki samoupravne demokracije graditi sistem, v katerem ne bo odločala "zestoba navzgor", temveč sposobnost ob odgovornosti samoupravni osnovi družbe. Več ko organizirana socialistična opozicija lahko stori na tem področju na primer Socialistična zveza.... proti socialističnemu razvoju. Težava je v tem, da politične organizacije pri nas niso dovolj avtonomne.... Samoupravna demokracija pa neizogibno potrebuje svoj notranji kritični sistem.... (DELO, 21. maja)

Vzrok za kopičenje težav so pogosto neurejeni odnosi v

njena niti po Stalinovi smrti. Poleg tega so nekatere teh dežel še danes pod sovjetsko vojaško zasedbo, vse pa so vezane na Sovjetsko zvezo prek Varšavskega pakta in gospodarske odvisnosti (SEV).

Vključ počasnosti liberalizacijskega razvoja v vzhodni Evropi in Sovjetski zvezi pa uporniške težnje tudi v teh deželah niso zatrte. V Romuniji se je na pritisk ljudstva partijski režim postavil po robu sovjetski nadoblasti in zunanji politiki, zadnje čase pa se je pritisk k liberalizaciji tam pričel uveljavljati

Preobrat na Češko-Slovaškem

Drugače se je razvijalo na Češko-Slovaškem. Čeprav je režim tam ohranil stalinistično tradicijo in oblike, mu vendar ni uspelo zatreti izredne kulturne razgibanosti mlajših rodov in narodno-politične odločnosti Slovkov. Vključ stalinističnemu vzdušju v deželi sta ti dve sili ohranili toliko življenjske moči, da sta ob prvi dani priložnosti povzročili pravcati politični preobrat. Priložnost se je razvila, ko je lani prišlo do študentskih nemirov tudi v Pragi. Slednji politični preobrat januarja tega leta je bil tako močan in

tudi v domačem razvoju. V ostalih deželah vzhodne Evrope in v Sovjetski zvezi so v glavnem ostali pri gospodarskih reformah, ki so jih razglasili leta 1965. Lani pa je prišlo do večjih študentskih nemirov na Poljskem. Toda režim je te obnovljene pojave odprtega uporništvu, kot prejšnje, neizprosno zatrl. Zunanje politična in vojaška odvisnost Poljske od Sovjetske zveze še vedno onemogoča pomembnejši uspeh uporništvu in aktivne razvojni v tej sicer tradicionalno protiruski in verni deželi v vzhodni Evropi.

globoke, da je kazalo, da bo prišlo do resnične demokratizacije. To se doslej ni zgodilo. Upanje pa obstaja, da bo vsaj izsiljena večja svoboda tiska ostala neprekljena pridobitev intelektualno študentsko-slovaškega uporništvu, da bodo rehabilitirane ne le partijske, temveč tudi nepartijske žrtve dvajsetletnega stalinizma, Slovaška pa si bo izvojevala politično samostojnost v novem vzneznem okviru.

Čeprav je tudi na Češko-Slovaškem partija odločena, da ohrani svoj politični monopol, je leta pri njih manj direktno kot

"SAMO ISKRA . . ."

".... Večina drugih študentskih zahtev, ki zadevajo probleme zunaj univerze, pa s prstom kažejo na najtežje deformacije, ki so se nakopičile v naši družbi in pogajajo ter vzdržujejo tisto posebno stanje pri velikem delu mladih ljudi, ki mu pravimo brezperspektivnost in apatija. Resnično, če kritičen mlad človek živi v družbi, v kateri se razraščajo neupravičene bogatitve, v kateri se mnogokrat zelo kratkovidno gospodarji z družbenimi sredstvi, v kateri kultura, prosveta, zdravstvo in socialno varstvo nenehno životarijo v krizi, v kateri se širi brezposelnost itn.... resnično, v takšni družbi mislečemu mlademu človeku konec koncev ne preostane drugega, kakor resignacija ali pa revolt. Velik del naših študentov je, kot kaže, izbral to drugo možnost.

To, da segajo korenine zdajšnjih študentskih stisk in tegob globoko v našo globalno družbo, izhaja ne nazadnje tudi iz načina, kako skuša družba izravnati že v manifestni spopad vzplamete napetosti, izravnava jih tako, kakor v drugih podobnih primerih (ki se zadnje čase že kar vznemirljivo kopičijo): z gašenjem nastajajočih požarov.

Mogoče pa je avtomobilski brizgalna, ki so jo uničili beograjski študentje, svojevrstni simbolični namig za to, da gasilska politika ni več učinkovita....

In naposled, pa ne nazadnje: revolt naših študentov je toliko bolj delikaten, ker se je sprožil v prostoru, nabitem z naraščajočimi napetostmi močno diferencirane družbe. Samo Iskra naj preskoči s področja današnjih študentskih nemirov na katerokoli drugo napeto področje, pa utegne priti do zelo neprijetnega dogajanja. Zaradi tega smo vsi, mladi in stari, pred težko odgovornostjo...."

(Jože Goričar, NASI RAZGLEDI, 8. junija)

v Jugoslaviji. Na Češko-Slovaškem namreč nekatere nekomunistične stranke v začetni stalinistični dobi vsaj formalno niso bile odpravljene. Čeprav so te stranke bile prisiljene v okvir partijske obvladane „Ljudske fronte“ (češka verzija „Socialistične zveze“), je leta imela o-

bliko večstrankarske Koalicije, ki jo je januarski preobrat vsaj delno uresničil. Ako toliki znaki zadnjih mesecev ne varajo, je sedaj poglavitna ovira na poti k dosledni demokratizaciji na Češko-Slovaškem gospodarska in vojaška odvisnost od Sovjetske zveze.

Odmev v Jugoslaviji

Režim v Jugoslaviji je protistalinistične nemire in uporništvu v vzhodni Evropi (z izjemo ma-

žarskega upora 1956) spremljal bolj ali manj simpatično kot pojave liberalizacije po vzgledu Ju-

goslavije. Nemire v zahodni Evropi in Ameriki pa je tudi jugopartija v glavnem tolmačila po moskovskem zgledu kot simptom razkrajjanja „kapitalizma“ in „klasične demokracije“. To marksistično propagando pa so slabile številne stavke („prekinitev dela“) delavstva križem Jugoslavije, junijski nemiri na beograjski univerzi in njih odmevi po drugih republikah pa so jo razblinili.

(dalje na 4. strani)

"KRIZA BURŽUAZNEGA SISTEMA..."

Globoki procesi in trenja, ki prihajajo na dan organizirano in stihljivo v vseh koncih sveta, v najrazličnejših oblikah, z vrsto novih značilnosti, govore o globini krize starih odnosov in institucij.... ti globoki procesi izražajo krizo buržoaznega družbenega sistema, posebno političnega sistema buržoazne države. V teh gibanjih postajajo ideje socializma, neposredne demokracije in družbenega samoupravljanja čedalje privlačnejše.

(Izjava predsedstva in IK CK ZKJ, DELO, 22. maja)

...obstoja nevarnost, da bi šablonsko prenašali k nam nekatere oblike tega boja, ki so karakteristične za neki drug družbeni sistem in jih naenkrat začeli fetišizirati kot edino možno in "zveličavno" pot za naš nadaljnji razvoj.... Trdno sem prepričan, da bi oblike nastopanja in boja.... ki koketirajo z eventualnimi anarhičnimi ali neobvladanimi nastopi nezadovoljstva, če bi se razrasle in zavzele širši obseg, potisnile stvari nazaj, ne pa naprej. Prepričan sem tudi, da bi to znizalo intenziteto naših demokratičnih odnosov ne pa jo povečalo. Zdi se mi, da je v tem trenutku to zelo realen politični pogled in da pomeni treznost, katero bi komunisti morali vnašati v vsakodnevno politično življenje.

(S Kavčič na plenumu CK ZK Slovenije, DELO, 5. junija)

"V zadnjih tednih so posamezne stavke, nekateri protestni pohodi in protestna zborovanja pri nas znova povod za načenjanje starih ugovoritev in starih vprašanj, s katerimi se tako ali drugače srečujemo že ves čas, odkar smo priznali protestne ustavitve dela kot realno dejstvo.... se ukvarjamo z razglabljanjem, kaj v sedanjih samoupravljaljski in organizacijski strukturi delovnih in drugih organizacij preprečuje, da bi stalno, sproti in brez pretresov zaznavali in razreševali tudi najbolj kočljiva vprašanja v okviru obstoječih in vsekakor širokih demokratičnih institucij, ne pa na ulici ali pa v protestnih ustavitvah dela.

(DELO, 4. junija)

Pred Domom kulture so se hudo stekli brigadirji in študenti.... V sprevedu je potem kakih 2000 študentov okrog polnoči krenilo od študentskega mesta po Ulici Pariške komune proti podvozu Beograda. Tu jih je pričakala milica....

V splošnem pretepu je bilo precej poškodovanih. V tem trenutku — bilo je okrog pol dveh zjutraj — so odjeknili streli....

Po hudem incidentu, ki se je pripetil sinoči in nočjo v

Novem Beogradu, so se davi ob osmih nadaljevala demonstracije študentov v študentskem naselju.... Na zborovanju so sklenili, da bo več kot tisoč študentov v sprevedu odšlo v Beograd, na Trg Marxa in Engelsa. Miličniki so pred podvozom v Novem Beogradu zaustavili dolg študentski spreved.... itd. (DELO, 4. junija)

Iz kombinata "Sport" v Beogradu so poslali tole brzojavko mestnemu komiteju ZK Beograda:

"Ob neljubih dogodkih v Novem Beogradu obžalujemo način in metode neodgovorne skupine študentov, ki so hoteli škodovati ugledu našega socialističnega razvoja".

V Beograjskem bombaznem kombinatu so delavci danes.... V brzojavkah izrazili privrženost politiki ZK in objavili, da bodo delavci znali obračunati z "vsemi, ki hočejo ogroziti pridobitve naše revolucije"

Tudi mestni in republiški forumi menijo, da so zahteve študentov sicer v bistvu upravičene, saj se v osnovi ujemajo s smerjo našega družbenega sistema. Torej jih je mogoče uresničevati v okviru samoupravnega sistema, čeprav so demonstracije spontana zahteva po pospešenem, hitrejšem in močnejšem razvoju samoupravnih družbenih odnosov.

Zaradi tega opozarjajo na nevarnost, da bi se lahko vsakršen poskus nasilnega reševanja teh zadev sprevrgel v prid destruktivnih elementov tudi izven študentskih krogov, ki bi zlorabili sicer upravičene zahteve študentov v povsem nasprotno namene. S takšnimi elementi pač moramo računati, ker so med nami. Zlasti zato, ker so njihove akcije naperjene proti sedanjemu sistemu v celoti. (DELO, 5. junija)

Po mojem občutku je večina študentskih zahtev realistična. Drugo pa je vprašanje, kako se te probleme rešuje in kako se ta vprašanja zastavljajo.

Pripomnil bi, da je bila pred kratkim seja predsedstva in izvršnega komiteja CK ZKJ. Tovariš Tito je dal tudi tisti kratko izjavo. In seja in izjava tovariša Tita odražata zahtevo in potrebo za hitrejšim in bolj odločnim reševanjem niza zgočih problemov. Vzemimo samo primer zaposlitve.

Zdaj bi nekaj rekel v zvezi z metodo. Maloprej sem rekel, da sta pred nami dejanska dve možnosti za akcijo: ali razvijati demokratske odnose in demokratičen način dogovarjanja, razvijati demokratske razgovore, ali pa iti po drugi poti, ki razbija ves sistem socialistične demokracije. Mislim, da je sedaj tudi

pred študenti alternativa in to resna alternativa. Sem za uporabo vseh demokratičnih metod, sem pa proti nasilju, naj prihaja s katerekoli strani. Mislim, da je to eden od odločilnih trenutkov, pred katerimi smo mi, študentsko gibanje in mlada generacija, pa tudi vsa naša družba. (V Vlahovič, vodja beograjskega ZK, po DELO, 5. junija)

Protestna zborovanja so se nadaljevala po vseh delih univerze.

Čeprav se je mnogo pritožb tikalo študentskega življenja, so študentje zahtevali tudi demokratizacijo komunistične pratije, svobodo tiska in odpravo družbenih privilegijev. Izgledalo je, da so študentje zahtevali reformo podobno demokratizaciji v Češko-Slovaški, ki jo mnogi v Jugoslaviji sedaj smatrajo za bolj liberalno kot njihovo lastno....

Odkar so študentski nemiri začeli v nedeljo, so se gibanju pridružili tudi študentje v Zagrebu, Skoplju, Sarajevu, Ljubljani in Novem sadu....

Nove študentske zahteve so izražene v resoluciji gozdarske visoke šole, ki je zahtevala da predsednik Tito razpravi o študentskih zahtevah s študenti in profesorji na radiju in televiziji.... Ze prej so študentje zahtevali odpust policijskih šefov Beograda, Srbije in federacije....

M. Dulović, ravnatelj dnevnika POLITIKA se je snoči sestel s študenti, da odgovori na njihovo pritožbo, da so POLITIKA in druga obveščevalna sredstva potvrdila študentske zahteve in akcije.

Univerzitetni akcijski program, ki je bil sprejet včeraj, je zahteval odpust direktorjev vseh obveščevalnih sredstev, ki jih nastavlja partija....

Študentske straže, ki so osem dni držale zasedeno beograjsko univerzo, so po več rajšnji obljubi predsednika Tita, da bo odstopil, če ne bo mogel ugoditi študentskim pritožbam, so danes zapustile svoje položaje.... Vendar je ostalo nekaj opozicije proti Titovi obljubi univerzitetnih, političnih in gospodarskih reform....

Predsednik Tito je v svojem včerajšnjem govoru priznal, da sta vlada in partija bili odgovorni za nemire med 40.000 stakovajčnimi študenti. Tito je izjavil, da bo partija očistila, policijski organi, ki so vodili napad na študente, pa bodo kaznovani....

Med študentskimi zahtevami je bila najbolj delikatna tista, ki se tiče zaposlitve diplomirancev, med katerimi je 70.000 nezaposlenih ali pa so emigrirali na delo na Zahod. (THE NEW YORK TIMES, 5. 7. in 11. junija)

C. ZEBOT:

NASILJE, UPORNIŠTVO IN RAZVOJ

(dalje s 3. strani)

Tako je spričo naraščajočih delavskih in nameščenskih stavk ter novih študentskih nemirov Jugoslavija sama postala neke vrste „mala Francija“ v srednje-vzhodni Evropi. Poslej se režim ne more več zanašati na to, da bo stopnjevano in mnogolično upornišvo ostalo še vnaprej utesnjeno v ohlapnejših okvirih zgolj nepolitične razvojnosti. Tito sam je moral javno zastaviti svoj osebnosti prestiž kot jamstvo, da se bodo izvedle večje spremembe v šolstvu in gospodarstvu.

Pospešitev dosledne preureditve zveznih odnosov in politična demokratizacija (prenehanje partijskega političnega monopola) sta v Titovi zavezi študentom sicer ostali neomejeni, toda ni videti, da bi že davno začeli pritisk v ti dve smeri sedaj popustiti. Nasprotno, prav gotovo bo kmalu prišel do vidnejšega izražanja. (Ni pozabiti, da je že znana „nočna diverzija“ na filozofski fakulteti ljubljanske univerze aprila 1967 vsebovala gesla za politično demokratizacijo prek o-

Darujte za slovenski zavod SLOVENICUM v Rimu!

Darujte za SLOVENSKO KAPELO v Washingtonu!

samosvojitve Socialistične zveze.) V razliki od Češko-Slovaške se namreč režim v Jugoslaviji v zaviranju pospešenega razvoja k dosledni konfederalizaciji in demokratizaciji ne more sklicevati oz. molče izgovarjati na pritisk in nevarnost s strani Sovjetske zveze. To pa je na sedanji stopnji razvoja bistvene važnosti. Pospeševalci konfederalnega in demokratičnega razvoja v Sloveniji in drugih republikah kot dobro vedo in zato režimu ne bodo dali miru, dokler ta dva cilja ne bosta dosežena.

stvenost cilja dosledne integracije v enotno ameriško družbo tako različnih ras kot jih ima Amerika. Izvesti tako integracijo je neprimerno težje kot pa na primer vzdrževati enakopravno sožitje in sodelovanje ozemeljsko razmejenih narodnostnih enot kot jih pozna Evropa. Tega ameriškega problema nima nobena evropska država, vzhodna ali zahodna. Evropa se ni rešila niti svojega problema enakopravne suverenosti vseh narodov in njih pogodbeno-zveznega sodelovanja.

Vključ obnačemu obrobne-mu značaju ameriškega uporniš-tva in vključ edinstvenosti proble-ma njene rasne integracije, pa Amerika pojave upornišva jemlje resno in jih rešuje, ne s tan-ki in zapori, temveč z zdravlje-njem pri koreninah. V tej zvezi je dejanski pomen političnega u-mora Roberta Kennedyja prav nasproten od njegovega začetne-ga psihološkega učinka. Poleg drugega je namreč prav senator Kennedy bil iskren tolmač in pri-znani zastopnik tistih obrobnih problemov in teženj v sodobni a-meriški družbi, v imenu katerih sa manjšine skrajnežev razvile u-pornišvo proti amerškemu „si-stemu“. Robert Kennedy je bil predsedniški kandidat predvsem tistih ameriških črnih plasti in drugih skupin, katerih pripadniki so čutili ali se bali, da sta jih a-meriška družba in oblast namer-no pustila ob strani. Predsedni-ška kandidata Nelson Rockefeller in Evgen McCarthy izrecno poudarjata, da hočeta po Ken-nedyjevi smrti nadaljevati to nje-govo poslanstvo. Hubert Hum-phrey pa je že 20 let poznan kot borec za enakopravnost in večje možnosti za črnske in druge manj-sine.

Francoski primer je drugačen. Ne le v tem, da v Franciji ne gre za podoben problem rasne inte-gracije, kot ga ima Amerika gle-de stojih raznih manjšin, temveč tudi zato, ker je francoska demo-kracija pod De Gaulle-om v svo-jem prilaganju spreminjajočim se problemom bolj okorna, ker je centralistična in zato manj participatorna. Vendar pa imajo vključ De Gaulle-tudi Franco-zi vseh vrst in prepričan mož-nost pluralističnega demokratič-nega uveljavljanja in svobodnih volitev.

Upornišvo v vzhodni Evropi in Sovjetski zvezi ima globlje vzroke in širši pomen. Kdor po-logiki zdravega čuta in zgodovinske izkušnje ne more verova-ti v mistično vsevednost mono-polne partije, mu pod partijski-mi režimi ne preostane drugega, kot da se javnemu udeležtvu nju od-pove, ali pa se uporniško angažira. Pri tem pa je slednje toliko težje, kolikor nasilnejša je diktatura partije. V Jugoslaviji je nekaj stvarnih možnosti za spretnejše uporniške pritiske v ohlapnejših okvirih „samouprav-

KORENINA PROBLEMA

Roman Albreht: Gospodar-ska problematika... že nekaj časa v žarišču našega politič-nega življenja.

Eden bistvenih problemov... je sistemsko protislovje med veljavnim srednjeročnim družbenim načrtom ter druž-benimi in gospodarskimi teženjami reforme... Pomem-ben del investicij, ki so konkr-etno določene v veljavnem načrtu, se ustvarja s tako imenovanim državnim kapi-talom.

(t.j. denar, ki ga federacija davčno pretaka za investicije v Beogradu in na jugu. C.Z.) To... konzervira nekatere etatične elemente v odno-sih gospodarjenja...

V takšnih objektivnih ma-terialnih pogojih sta se poka-zali v naših političnih giban-jih dve skrajnosti... Prva skrajnost se kaže v stališču, da je plan nedotakljiv in da se morajo prav vse obvezno-sti na podlagi načrta v celoti uresničevati, ne glede na te-koča gospodarska gibanja, možnosti za uresničevanje re-forme in spoznanj, do katerih prihajamo med izvajanjem reforme.

Druga skrajnost se je poka-zala v stališču, da je treba bistveno povečati sredstva gospodarstva in s tem omo-gočiti hitrejši proces moder-nizacije, in to za ceno neizpol-njevanja bistvenih planskih obveznosti... ki se financirajo prek tako imenovanega drža-vnega kapitala... srečujemo se s tako imenovanim radikal-nim vztrajanjem pri dosled-nem izvajanju reforme, pri katerem se pravzaprav samo ponavljajo fundamentalne

postavke družbene koncepcije reforme, da je treba zagoto-viti povečanje dela dohodka, s katerim upravljajo samou-pravne delovne skupnosti... in to v takem obsegu, da bi bilo onemogočeno izpolnjeva-nje obveznosti iz srednjeroč-nega načrta... glavna značil-nost tega radikalizma je, da gleda odnose delitve samo kot družbene odnose in popolno-ma nič ne misli na materialno realnost, ki obstaja za temi odnosi... se iz tega izvaja-jo sklepi, v katerih se v imenu samoupravljanja, reforme in življenjskih koristi delavce-ga razreda grozi s stankami, prihajanjem delavcev na ulice itd... pozivati delavski raz-red na ulice pomeni... ote-govati ta razred s kraja nje-govega boja. Delavci se mo-rajo boriti v delovnih organi-zacijah in v vseh samoupra-vnih strukturah in tam zma-gati.

Na vse te teze se zelo pogo-sto naveže kot posebno sa-mopravno odkritje stališč, da je moč splošno potrošnje prilagajati gibanjem v gospo-darskih organizacijah... vsaki ki resno razmišlja v družbe-nih insitucijah, organizaciji družbe, lahko takoj vidi po-poln nešmel takšne zahteve. Kdo lahko trdi, da se vsa struktura šolanja, zdravstva, izobraževanja, varnosti itd. vsak dan po svojih obsegh funkcij prilagaja gibanjem gospodarstva...

Mislím, da zadaja takšno, dejal bi kvaziradikalno vztra-janje pri reformi, pravzaprav najhušji udarec reformi, ker se pojavlja kot neka čarobna palica, s katero je treba re-

šiti vse težave in probleme.

Makso Bace je poudaril... da je Albreht dilema — sredn-jeročni načrt na eni in refor-ma na drugi strani — šema-tiziral in obe ali pa eno od teh dilem pripeljal do nesmi-sla. Tako je, je dodal Bače, sebe in ne samo sebe, ampak tudi vse nas tukaj spravil v pozicijo, da s polno pravico obsoja vse tiste, ki se borijo za reformo...

Bače meni, da Albreht pod-cenjuje delanske težave in da podcenjuje kritiko na račun zveznih organov tako v de-lavskem razredu kot med vsem ljudstvom. (Debata v Zveznem zboru, DELO, 2. junija)

Ker so obveze srednjeroč-nega plana ostale čvrste, go-spodarstvo pa ni napredovalo s tistim tempom kot je bilo predvideno, je začel seveda nastajati razkorak in od tod razumljivo tudi politične in ekonomske zahteve za disku-sijo o bilanci federacije, za diskusijo o izpopolnjevanju srednjeročnega plana itd... nasloniti se je treba na lastne sile, usmeriti se moramo na nao domačo hišo, ker se mi zdi, da so tu najvažnejše re-zerve in da je to edina realna pot našega bodočega na-predka...

Na koncu bi želel reči še to, da bi morali nadaljevati z vsem tem, kar vsebuje pred-loženi statut oziroma pream-bula statuta, namreč s pou-darjanjem prisotnosti nacio-nalnega momenta tudi v Zve-zi komunistov Slovenije... (S Kavčič na seji CK ZKS, DELO, 5. junija)

NEINFORMIRANI POROČEVALEC

Studentje so (v beograjskih demonstracijah, C.Z.) odločno zavrgli očitke, da je njihova borba vzdolž nacionalnih črt in so dokazali, da je najlepše Titovo geslo „bratstvo in enotnost“ globoko zakoreninjeno. Mladina je poudarila, da so resnični proble-mi Jugoslavije politični, druž-beni in gospodarski, ter očita-la, da so napetosti med na-rodni delo starejših politikov, ki niso sposobni, da bi se spoprijeli z bolj zapletenimi problemi.

(A. Shub, ameriski dopisnik v Evropi, na poti skozi Beograd, THE WASHINGTON POST, 12. junija)

BEograd, 31. maja. Sinoči se je po dveh dneh končala 14. seja CK ZK Srbije, ki je bila posvečena obravnavanju nalog Zveze komunistov v uresničevanju politike nacio-nalne enakopravnosti. Še prvi dan pa se je po razpravi Jo-vana Marjanovića in Dobrice Čosića razvila polemika, v kateri so nekateri govorniki ocenili nastop Marjanovića in Čosića kot politično di-verzijo.

Jovan Marjanović je med drugim postavil vprašanje: „Ali je Zveza komunistov enotna organizacija ali pa zveza šestih republiških or-ganizacij?“ Marjanović je omenil, da je v statutu ZK Slovenije „celo zapisano, da je ZK nacionalna organizaci-ja“.

Dobrica Čosić pa je med drugim dejal, da v naši druž-bi delujejo vse močnejši bi-rokratski nacionalizmi, kar ustvarja egoizem in mržnjo med ljudmi... „zaskrbnjujoče antisrbsko razpoloženje, ki se na široko in v najrazličnejših oblikah odraža v določe-nih sredinah, se zlasti v Hrvat-skih in Sloveniji...“ Podobno kot Marjanović se je tudi Čosić posebej dotaknil Koso-va in Metohije. Govoril je o šovinističnem razpoloženju in psihozi v šiptarski narod-nosti.

Mirić je menil, da je v tej obravnavi odnos do Šiptarjev

in do položaja na Kosovu in Metohiji eden izmed osred-njih vprašanj. Ob tem se je spomnil Marxove navade, da je takrat, ko se je srečaval z revolucionarji in jih preverjal, zmerom postavil vpraša-nje, kako gledajo na pravico narodov do samoodločbe.

O govornih Čosića in Mar-janovića je Stambolić navedel nekaj osnovnih reči, v katerih se omenjena razhajata s ple-numom. Zlasti je govoril o nevdzdržnosti „teze“ da komu-nisti nimajo nacionalne pri-padnosti. Obstajajo narodi in narodnosti, je poudaril Stambolić, in vsakomur, kdor je poskušal to zanemariti, se je maščevalo v praksi.

Glede na Čosićeva in Mar-janovića izjavljana se je Marko Nikežić (zunanjí mi-nister, C.Z.) dotaknil ltez o o-groženi enotnosti in je opozo-ril na to, da naša formula v tem pogledu ni edina. Je tudi enotnosti zaradi enotnosti. Toda naši narodi se niso voje-vali zaradi enotnosti. Združili so se zaradi svobode.

Dobrovoje Radosavljević pa se je dotaknil še nekaterih stvari iz govorov Čosića in Marjanovića in je poudaril, da je izvor nacionalizma samoumevno v vseh tistih, ki so bili v stari Jugoslaviji zatirani. Pri njih se razvija teženja po nacionalni enakopravnosti, ko pa naletijo na kakršenkoli birokratski in centralistični odpor, potem se pri njih raz-umljivo poraja tudi nacio-nalizem (DELO, 1. junija)

Predsednik slovenske aka-demije znanosti in umetnosti Josip Vidmar je sinoči govoril v polni dvorani doma družbenih organizacij v Mari-boru o slovenskem nacional-nem vprašanju na povabilo tukajšnje delavske uiverze.

Vidmar dejal, da je ideja slovenskega nacionalizma sta-ra okrog 150 let in da je njen prvi zavestni dokument po vsej verjetnosti deklaracija dunajskih študentov o zedin-

jeni Sloveniji v okviru Av-strije v revolucionarnem letu 1848. Ideja o Sloveniji v skup-nosti jugoslovanskih nara-dov pa se je uveljavila pred prvo vojno in pripeljala do današnje Jugoslavije.

Današnji položaj je Vidmar definiral takole: Poudarjamo samostojno Slovenijo v okvi-ru Jugoslavije z vsemi atributi samostojne države, ki se svo-bodno odloči prenesti pot-rebne pristojnosti zvezni državi. Ta ideal pa še ni ost-varjen. Tega nam ne prepre-čujejo posamezniki, ampak nekatere državne institucije, ki še niso preurejene v duhu nove zveze jugoslovanskih na-rodov. (MARIBORSKI VECER, 13. junija)

Nekateri smatrajo, da bi že na zasedanju zvezne skupščine konec maja „morali“ zvezna administracija in zvezni iz-vršni svet dobiti večja pooblastila, in polno odgovornost. Dimenzije pooblastil niso si-ker še precizirane, vendar bi to mogla biti predvsem po-oblastila da zvezni izvršni svet lahko predpisuje razne takse uvaia in menja stopnje prometnega davka, menja ca-rinsko zaščito. Morda celo, da bi lahko menjal stopnje obresti na poslovna sredstva, ker...

Vendar je potrebno reči... da današnja pooblastila zve-zne administracije in zvezne-ga izvršnega sveta niso majh-na. Vzemimo: skoraj celotno področje zunanje trgovine in deviznega režima, predpis-o-vanje čarinskih kontingentov in druga pooblastila na pod-ročju zaštite, pretežni del ure-janja odnosov v cenah, os-novni instrumenti uravnavan-ja denarno-kreditne mase. Tu-di ne gre prezreti, da je zvezni izvršni svet... skorada izklju-čni predlagatelj ukrepov in predpisov gospodarske regu-lative... gre za stvari, ki niso v naši gospodarski zakono-daji neznane, vendar so bile z novo ustavo iz leta 1965 odpravljene. (DELO, 18. maja)

Razlika med Vzhodom in Zahodom

● Zapadno nemška država bo izdala spominski kovanec za 5 nemških mark, ki bo počastil 150 letnico rojstva pionirja kredit-nega zadrúžništva — Friderika Wilhelma Raiffeisena. —fš.

SVOBODA TISKA V JUGOSLAVIJI

Na številnih sestankih so študentje ostro obsojali pre-poved lista STUDENAT in so zahtevali pojasnila. Dopisnik TANJUG-a se je zato obrnil na urad pokrajinskega drža-vnega tožilstva v Beogradu, kjer so mu povedali, da je list STUDENAT bil začasno prepovedan na osnovi člena 52, 2. odstavka zakona o tisku.

V smislu uradne razlage omenjeni člen zakona določa, da je moč prepovedati raz-širjanje lista, ki objavlja in razširja neresnične, spremen-jene ali alarmantne vesti, ki bi mogle motiti umirjenost državljánov ali javni red in mir. (BORBA, Beograd, 6. junija)

Pred študentskimi nemiri na Poljskem, Češkem in v Jugosla-viji je partijska propaganda po-jave upornišva na Zahodu ško-doljčno slikala kot nekako po-trdilo pravilnosti marksistične kritike „kapitalizma“ in „klasične demokracije“. Sedaj, ko so podobni nemiri ponovno zajeli tudi dežele vzhodne Evrope in Jugoslavije samo (da o Kitajski ne govorimo), pa čujemo glos-o-ve, kakor da gre za „težnjo po samoupravljanju“ ter za podob-ne „anarhistične“, „nihilistične“ in „maoiistične“ aberacije na obeh straneh.

Take in drugačne podobnosti vsekakor obstajajo. Toda v bi-stvú gre za globoko razliko.

Na Zahodu se nemiri in upor-niki pojavljajo ob robovih druž-be in oblasti. Zahodni uporniki, pa najsi bodo to študentje, skraj-neži med ameriški črni ali druge radikalne manjšinske sku-pine, imajo na razpolago nenad-zirani tisk ter maksimalno svo-bodo zborovanj in organizacij; svoja nezadovoljstva in zahteve jim je mogoče uveljavljati ne le pred neodvisnimi sodišči, če so zahteve tožljive, temveč tudi prek samostojne ali povezane politi-

ne akcije in volitvene izbire pro-gramov, kandidatov ter novih za-konov. V kolikor se nasilne sku-pine na Zahodu ne poslužujejo teh zajamčenih svoboščin in plu-ralističnih možnosti „klasične de-mokracije“, delajo to po lastni izbiri bodisi zato, ker so preveč nepočakane, ali pa zato, ker ne zaupajo v utemeljenost svojih la-stnih zahtev kot podlage za iska-nje širših koalicij, ki jih demo-kratični postopek omogoča, po-litična modrost pa nalaga poli-tičnim manjšinam.

Tako protovoljno odujevanje demokratičnemu postopku je u-porniškim manjšinam na Zahodu olajšano zaradi tega, ker se ti obrobni uporniki dobro zavedajo, da je ta „klasični“ sistem poli-tičnega udeležtvovanja v plu-ralističnih okvirih, posebno v Ame-riki, skrajno prizanesljiv tudi do nedemokratičnih oblik manjšin-skega nezadovoljstva in uporništva. V tem smislu je aktivno in pasivno upornišvo v Ameriki po-sebno zgovoren simptom širokih ljudskih svoboščin v okviru a-meriške demokracije.

Poleg tega je pri presoji ob-robnih pojavov upornišva v A-meriki treba upoštevati tudi edin-

Ko na Češko-Slovaškem navkljub nevarnosti, ki tamošnjim reformatorjem preti s strani sosedne Sovjetske zveze, z veliko resnostjo in hitrostjo rehabilitirajo žrtve nekdanje stalinizma, bi pričakovali, da bo to odlaganje in zamlano vprašanje končno rešeno tudi v Sloveniji in Jugoslaviji, kjer nepolitična liberaliza-cija prednjači pred drugimi državami pod partijsko oblastjo in kjer ni nevarnosti vposeganja s strani oddaljene Sovjetske zveze.

Nomesto tega pa so osamljeni lokalni stalinisti na Dolenjskem prek DOLENJSKEGA LISTA in pozneje celo prek nekaterih drugih slovenskih časopisov začeli grdo napadati Vinka Levstika, bivšega interniranca v Italiji, poznejšega domobrance in sedaj uglednega hotelirja v Rimu, ker je želel podpreti zidanje nove šole v svojem rojstem kraju in mu pomagati v gospodarski prenovi. Po PET-INDVAJSET letih sedaj Levstiku očitajo razna neizpricana in nepodprta MEDVOJNA dejanja proti partiji in partizanom. Neki „poslanec Gne Matičič“ je celo uradno vprašal v ljubljanski skupščini sekretarja za notranje zadeve v Ljubljani „zakaj se vojni zločinec Vinko Levstik sprehaja pri nas“. Z zanimanjem pričakujemo sekretarjev odgovor na neresno provokacijo.

Pri stvari pa ne gre za Vinka Levstika in ne za druge posame-znike. Gre za nekaj mnogo bolj važnega: Kako dolgo bo vlada v Ljubljani še dopuščala, da se pereče in nujno vprašanje rehabilita-cije slovenskih žrtv stalinizma še naprej odlaša z novim zastup-ljanjem od strani zakrknjenih lokalnih stalinistov, ki ali imajo slabo vest ali pa ne morejo pozabiti, da so se jim za likvidacijo zbrane žrtve držnile upreti.

Po lastnem priznanju je partija tako imenovani osvobodilni boj od vsega početka usmerjala z vidika revolucionarne „zadnje

BREZPLODNO ČAKANJE

Srbska tovarna avtomobilov „Crvena zastava“ je prek Jugo-slovanske investicijske banke dala v prosto prodajo 500-dinarske (ND) obveznice v skupnem znesku 100 milijonov ND, s 6-odstot-nimi obrestmi in s posebno garancijo Jugobanke. Da bi nakup obveznic bil še bolj privlačen, so prodajo obveznic povezali z loto-rijo, ki ima avtomobile za dobitke, in pa s hitrejšo dostavo avto-mobilov, ki bi jih kupili kupci obveznic.

Le na kaj čakaajo podjetja v Sloveniji, ki jim tako silno manjka novega kapitala za modernizacijo, kaj šele za nove investicije? Saj vendar vedo, da „federacija“ v Sloveniji samo pobira davke, ki jih Jugobanka investira v ceste, železnice in politične tovarne na jugu. Je pa po izjavi predsednika slovenske vlade Staneta Kavčica v Sloveniji nad 35 milijard zasebnih hranilnih vlog, t.j. toliko kot „federacija“ pobere prisilnih „obresti“ od starega slo-venskega kapitala. Zakaj slovenska podjetja ne začnejo tekmo-vati za ljudske prihranke z lastnimi obveznicami in z garancijo slovenskih bank oz. vlade? Verjetno bi možnost zasebnega nakupa privlačnih podjetniških obveznic še povečala varčevanje sloven-skih ljudi. Morda bi celo delavci bili pripravljeni vlagati del svojih zaslužkov v obveznice sposobnih podjetij?

Poleg tega je zaradi neuspeha zveznega zakona o zunanjih nalo-žbah v podjetja v Jugoslaviji tudi že čas in razlog, da slovenski parlament sprejme privlačnejši slovenski zakon z zunanje naložbe v slovenska podjetja.

Ni čakati. Treba je začeti z lastnimi sredstvi in z lastnimi odlo-čitvami. Le iznajdljivi, pogumni in vztrajni napredujejo. Naj sedanja slovenska vlada svojo hvalevredno besedno borbenost za pravice in napredek Slovenije podpre s potrebnimi lastnimi odlo-čitvami, t.j. s samoupravljanjem. C.A.Z.

STALINISTIČNA DIVERZIJA

etape“, t.j. nasilne eliminacije vnaprej označenih nasprotinkov prisilne boljšeizvazije (t.j. stalinizacije) Slovenije v času njene najhušje narodne stiske. Zaznamovane žrtve in veliki del sloven-skega ljudstva se je tistemu bratomorilstvu in napovedani boljše-vizaciji uprl. Odtok Vaske straže in poznejše domobranstvo. Vse drugo je bilo postranskega pomena.

Kar pa se tiče resničnega okupacijskega preganjaja Slovencev, je vsem znano, da je največ teh žrtv bilo iz vrst nepartičev, posebno na Štajerskem in Gorenjskem. Pa tudi pod italijansko okupacijo so nepartijski študentje, dijaki in ljudstvo tvorili ogromno večino internirancev v Gonarsu, na Rabu in drugod.

Kot je nacizem s Slovenijo imel genocidne namere, tako je stalinizem takratne partije vnesel v razkosano in preganjano Slo-venijo še bratomorno uničevanje kot sredstvo svoje „zadnje etape“. In tako je v medvojni Sloveniji prevladala strahotna dvojna tragedija, ki je dosegla svoj višek po zaključku vojne s pokoljem 12.000 razoroženih domograncev, z dejanskim partijskim zasunjenjem „osvobojene“ Slovenije in z zaigranjem narodnega cilja Zedinjene Slovenije.

Tako je bilo pred 23. leti. Danes je drugače. Rane pa še niso zaceljene, ker slovenske žrtve stalinizma še niso bile rehabilitirane. Dosledna rehabilitacija je pogoj za slovensko narodno spravo, ki jo v tem času slovenskega osamosvajanja slovenski narod tako zelo potrebuje.

Predsednik slovenske vlade Stane Kavčič in predsednik slo-venskega parlamenta Sergej Kraigher, bi morala v interesu Slovenije po vzgledu Češko-Slovaške tudi v Sloveniji izvesti toliko zavlačevano rehabilitacijo. C.A.Z.